

RAPORT ROCZNY 2016

SOS WIOSKI
DZIECIĘCE

Dom pełen miłości dla każdego dziecka

SPIS TREŚCI

List Prezesa Zarządu	4
Jak pomagamy	7
Kim jesteśmy	8
Obszary naszej pracy	9
SOS w liczbach	10
Historia	11
Działalność statutowa Stowarzyszenia w 2015 roku	12
Rodzinna opieka zastępcza	18
Umacnianie rodziny	21
Ochrona praw dziecka	24
Działania rzecznicze	26
SOS Wioska Dziecięca w Biłgoraju	30
SOS Wioska Dziecięca w Karlinie	36
SOS Wioska Dziecięca w Siedlcach	40
SOS Wioska Dziecięca w Kraśniku	44
Rodzinny dom Czasowego Pobytu „Sindbad” w Ustroniu	48
Rodzinne domy Czasowego Pobytu „Puchatek” w Biłgoraju	50
Programy dla młodzieży	52
• Dom Młodzieży w Lublinie	52
• Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Kraśniku	55
• Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Koszalinie	57
• Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Siedlcach	60
Profilaktyka – Programy Umacniania Rodziny	64
• Program Umacniania Rodziny „Jutrenka” w Lublinie	64
• Program Umacniania Rodziny w gminie Skórzec i Domanice	67
• Program Umacniania Rodziny w gminie Biłgoraj	70
• Program Umacniania Rodziny w gminie Karlino	74
Władze Stowarzyszenia	78
Jak możesz pomóc	79
Dane kontaktowe	80

Drodzy Przyjaciele SOS Wiosek Dziecięcych!

Jak co roku oddaję w Wasze ręce Raport Roczny Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce za 2016 rok. Był to dla nas rok szczególny. Pełen śmiechu, radości, wzruszeń, ale i bardzo trudnych wyzwań. Nie sposób na tych kilkudziesięciu stronach zmieścić wszystko to, co Rodzice SOS, pedagodzy, psycholodzy i inni pracownicy SOS Wiosek Dziecięcych, Wspólnot Młodzieżowych SOS i Programów Umacniania Rodziny, wspierani przez ludzi o wielkich sercach, zrobili dla potrzebujących dzieci.

Dzięki pomocy darczyńców, partnerów, sponsorów i ambasadorów w 2016 roku mogliśmy opiekować się 431 dziećmi w SOS Wioskach Dziecięcych i 963 dziećmi w Programach Umacniania Rodziny. W sumie objęliśmy opieką prawie 1400 dzieci.

W minionym roku z pieczy zastępczej w SOS Wioskach Dziecięcych usamodzielniało się 36 podopiecznych, a 13 dzieci wróciło do rodziny pochodzenia. Praca z rodziną pochodzenia nad powrotem dziecka jest naczelnym zadaniem opiekunów zastępczych. Dlatego zawsze wtedy, gdy jest to możliwe dbamy o to, by dzieci miały kontakt z biologiczną rodziną.

Świadomość korzeni, tego skąd pochodzimy jest bardzo ważna, bez tej świadomości człowiek nie jest w stanie zbudować swojej przyszłości. Bardzo cieszy nas, że nasi młodzi podopieczni wyposażeni w szereg umiejętności, których nabywają w naszych projektach, mających ułatwić im wejście w dorosłość, śmiało patrzą w przyszłość. To śmiałe spojrzenie zawdzięczają kursom zawodowym oraz projektom dla młodzieży, o których przeczytacie Państwo na stronach, które przed Wami.

Oprócz SOS Wiosek Dziecięcych, w których mieszkają dzieci pozbawione opieki biologicznych rodziców, prowadzimy także profilaktyczne Programy Umacniania Rodziny, w których pomagamy rodzinom w kryzysie. Dzięki hojnemu wsparciu darczyńców w minionym roku mogliśmy otworzyć dwie nowe świetlice środowiskowe.

Co więcej z Programów Umacniania Rodziny w 2016 roku usamodzielniało się 70 rodzin ze 159 dziećmi. Co oznacza, że rodziny te umocniły się na tyle by odpowiadać na wszystkie potrzeby dzieci już bez naszego wsparcia. To nasz wspólny, wielki sukces.

Rok 2016 to ważny dla dzieci i rodzin rok w Polsce ze względu na politykę pronatalistyczną i prorodzinną naszego państwa.

Nie tylko rodziny zastępcze, ale i rodziny będące pod naszą opieką w Programie Umacniania Rodziny, zostały zasilone finansowo z budżetu Państwa. Dlatego dodatkowym zadaniem pracowników naszych Programów Umacniania Rodziny stała się praca z rodzinami nad tym, by pieniądze otrzymane z programu 500 + były wydawane na potrzeby dzieci.

Praca rodzica SOS nie jest łatwa, to codziennie zmaganie z trudnymi przeżyciami z przeszłości powierzonych dzieci, to ciągły wysiłek emocjonalny i fizyczny. Wydawać by się mogło, że by zostać rodzicem SOS potrzebne są nadludzkie cechy. Dlatego niewiele osób decyduje się na to by zostać rodzicami SOS. W 2016 roku zorganizowaliśmy kampanię „Szukamy mamy”, której myślą przewodnią było to, że wątpliwości świadczą o dojrzałości rodziców SOS, a rodzic zastępczy nie musi być idealny. Dzięki tej kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze w ogóle, która odbiła się szerokim echem w mediach, mieliśmy 250 zgłoszeń kandydatów na rodziców SOS. Dzisiaj 3 osoby są już pod koniec procesu rekrutacji, a 4 kolejne na początku tej drogi. Na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że to niewiele, ale jeżeli przemnożymy tę liczbę przez liczbę porzuconych lub osieroconych dzieci, którymi zajmą się kochający rodzice, to wiemy, że dla nich to bardzo dużo.

W Polsce nadal jest 75 tysięcy dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, a 17 tysięcy z nich nadal przebywa w instytucjonalnych formach opieki. Marzymy o tym by wszystkie mieszkały w rodzinach, dlatego nie spo-

czniemy w poszukiwaniu dla nich zastępczych rodziców. Inne wyzwania społeczne, także są ciągle duże. Do roku 2020 chcemy objąć opieką dużo większą liczbę dzieci, zwłaszcza w Programach Umacniania Rodziny, by dzieci nie trafiały do opieki zastępczej.

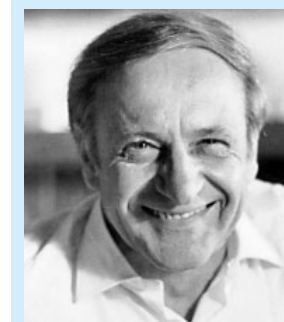
Wiemy też, że osiągnąć ten cel możemy tylko dzięki ludziom o wielkich sercach: darczyńcom, partnerom, władzom samorządowym, a także naszym pracownikom, wolontariuszom i przyjaciołom. Tym wszystkim, którzy przez cały zeszły rok budowali dom pełen miłości dla potrzebujących dzieci.

Dlatego wszystkim Wam w imieniu naszych podopiecznych serdecznie dziękuję za codzienny trud, wsparcie i troskę.

Z wyrazami szacunku,

Barbara Rajkowska
Dyrektor Krajowy Stowarzyszenia
SOS Wioski Dziecięce w Polsce

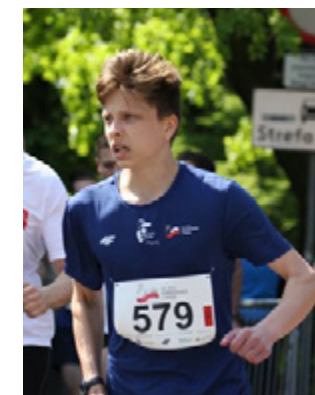
Nie robimy nic szczególnego. Chcemy dać dzieciom to, co mają inne dzieci.

Hermann Gmeiner,
założyciel SOS
Wiosek Dziecięcych

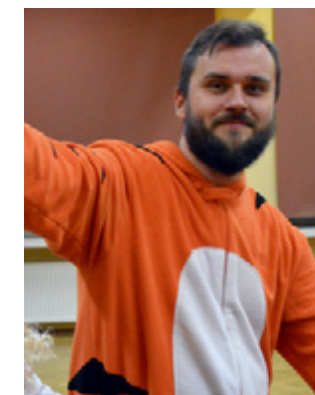
Mamą SOS zostałam 17 lat temu. W tym czasie w mojej rodzinie mieszkało 15 dzieci. Przez cały czas stałam zawsze po ich stronie, mimo że nie zawsze było lekko. Aż przyszedł dzień, kiedy to ja potrzebowałam pomocy – dowiedziałam się, że jestem chora na raka. Pojechałam do siebie na Śląsk. Nie chciałam być dla nikogo ciężarem, ale wtedy zaopiekowały się mną moje już samodzielne, przybrane dzieci. Wiem, że dziś jestem zdrowa dzięki nim. Dzieci dają mi siłę. Siłę do życia.

Jadwiga, Mama SOS
SOS Wioska Dziecięca
w Bilgoraju

Dostałem szansę na zmianę w życiu i dziś wiem, że wykorzystam ją jak najlepiej. Jak patrzę na siebie i moją siostrę, to wiem, że nasza Mama SOS dobrze nas wychowała i zawsze będę jej za to wdzięczny. Marzę o studiach na AWF i chcę być trenerem. Chcę uczyć dzieciaki tego, że warto się ruszać i ciągle podnosić sobie poprzeczkę, bo to kształtuje charakter. Tylko ode mnie zależy, co zrobię ze swoim życiem. I jedno wiem na pewno. Nigdy się nie poddam.

Tomek, podopieczny
SOS Wioski Dziecięcej
w Siedlcach

Pracując w SOS Wiosce Dziecięcej w Kraśniku odkrywam, jak ważne dla dzieci jest poczucie bezpieczeństwa. Tylko w ciepłej, rodzinnej atmosferze potrafią naprawdę być dziećmi. Obserwowanie, jak po trudnych przeżyciach, odzyskują radość i uśmiech na twarzy, rekompensuje wszystkie trudy mojej pracy.

Łukasz Łagód,
Zastępca Dyrektora
ds. Pedagogicznych,
SOS Wioska Dziecięca
w Kraśniku

KIM JESTEŚMY

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce to organizacja dobroczynna, która opiekuje się opuszczonymi i osieroconymi dziećmi oraz tymi z rodzin dysfunkcyjnych. Działamy w Polsce od 33 lat i mamy już pod opieką prawie 1400 dzieci i młodzieży. Jesteśmy częścią międzynarodowej organizacji SOS Children's Villages.

NASZA WIZJA

Każde dziecko należy do rodziny, dorasta otoczone miłością, szacunkiem i poczuciem bezpieczeństwa

NASZA MISJA

- Tworzymy rodziny dla potrzebujących dzieci
- Pomagamy dzieciom w kształtowaniu swojej przyszłości
- Uczestniczymy w rozwoju wspólnot lokalnych

TWORZYMYS RODZINY – OPIEKA ZASTĘPCZA W FORMIE RODZINNEJ

W Rodzinach SOS osierocone i opuszczone dzieci odnajdują na nowo miłość, szacunek i bezpieczeństwo. W każdej z rodzin wychowuje się od 5 do 8 dzieci, trafiają do nas głównie liczne rodzeństwa. W naszej pracy kładziemy duży nacisk na proces usamodzielniania wychowanków. Dbamy o to, by dzieci utrzymywały kontakt ze swoimi rodzinami biologicznymi.

OPIEKA KRÓTKOTERMINOWA

Prowadzimy Rodzinne Domy Czasowego Pobytu przeznaczone dla dzieci, które w trybie interwencyjnym musiały opuścić środowisko rodzinne i oczekują decyzji sądu o ich dalszym losie.

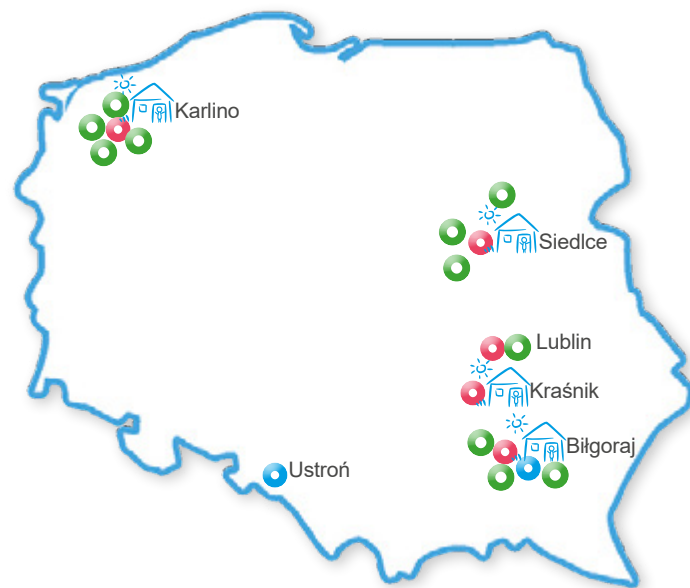
PROGRAMY UMACNIANIA RODZINY

Wspieramy rodziny zagrożone rozpadem, dotknięte bezrobociem, niezaradnością, zmagające się z przemocą. W świetlicach wsparcia dziennego pomagamy dzieciom pokonać trudności szkolne i rozwijać zainteresowania. Organizujemy im dodatkowe zajęcia i atrakcyjny wypoczynek. Rodziny objęte są opieką pracowników socjalnych.

PRAWA DZIECKA

Rozwijamy działania promujące prawa dziecka poprzez szkolenia wewnętrzne, organizację konferencji naukowych i warsztatów dla praktyków oraz opracowanie publikacji wspólnie z Rzecznikiem Praw Dziecka i Fundacją Robinson Crusoe.

MAMY POD OPIEKĄ PRAWIE 1400 PODOPIECZNYCH

Prowadzimy **4 SOS Wioski Dziecięce** w Biłgoraju, Kraśniku, Siedlcach i Karlinie.

3 Młodzieżowe Wspólnoty Mieszkaniowe SOS w Siedlcach, Kraśniku, Koszalinie oraz **Dom Młodzieży SOS** w Lublinie.

3 Rodzinne Domy Czasowego Pobytu – dwa w Biłgoraju i jeden w Ustroniu.

Nasze **światlice środowiskowe** działają w ramach Programów Umacniania Rodziny w aż 14 lokalizacjach.

Mamy pod opieką prawie **1400** dzieci.

Ponad **430** dzieci przebywa w Rodzinach SOS, a **963** uczestniczy w profilaktycznych Programach Umacniania Rodziny.

Działamy w Polsce od **33** lat

Międzynarodowa organizacja SOS Children's Villages jest obecna w **135** krajach na całym świecie.

Hermann Gmeiner, twórca SOS Wiosek Dziecięcych pochodził z Austrii. Mając 5 lat stracił matkę. Jej ostatnie wypowiedziane przed śmiercią słowa: „Bądź zawsze dobry” towarzyszyły mu przez całe życie. Jako student medycyny założył pierwszą Wioskę Dziecięcą w Imst dla sierot wojennych. Stowarzyszeniu nadał łacińską nazwę „Societas Socialis” w skrócie „SOS”. Jest to nawiązanie do międzynarodowego hasła wzywającego pomocy na pełnym morzu: Save our Souls! (Ratujcie nasze dusze!)

1949	Hermann Gmeiner tworzy pierwszą Wioskę Dziecięcą w Imst w Austrii. Prosi ludzi, aby dali mu 1 szylinga, a on wybuduje domy dla osieroconych dzieci.
1950	SOS Wioski Dziecięce powstają w innych krajach w Europie
1963	SOS Wioski Dziecięce rozpoczynają działania w Azji
1970	powstaje pierwsza SOS Wioska Dziecięca w Afryce
1984	Rozpoczyna działanie SOS Wioska Dziecięca w Biłgoraju
2002	SOS Children's Villages otrzymuje nagrodę Conrada Hiltona za działalność humanitarną na świecie
2009	nowa strategia globalna: do 2016 roku chcemy objąć opieką milion dzieci na całym świecie i 3000 w Polsce
2012	475 SOS Wiosek Dziecięcych na świecie; 1270 podopiecznych w Polsce
2014	SOS Wioska Dziecięca w Biłgoraju skończyła 30 lat
2015	SOS Wioska w Karlinie kończy 10 lat
2016	Pod opieką Stowarzyszenia znajduje się prawie 1400 dzieci

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA W 2016 ROKU

Rok 2016 przyniósł wiele refleksji o naszej pracy, wynikającej z przeprowadzonej na przełomie roku 2015 i 2016 krajowej analizy dotyczącej losów byłych podopiecznych, realizowanej w ramach inicjatywy strategicznej "Jedno Dziecko". Projekt badawczy "Śladami wychowanków" został zapoczątkowany, jako projekt międzynarodowy, przez SOS Children's Villages International w 2001 roku. W polskim stowarzyszeniu zrealizowano wcześniej już dwie edycje (2002 – pilotaż oraz 2008).

Wyniki badania przygotowanego przez Dział Rozwoju Programów są ważną informacją zwrotną dorosłych, samodzielnych już byłych podopiecznych Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce. W okresie badania mieliśmy 335 usamodzielnionych podopiecznych.

Spośród 237 byłych podopiecznych, spełniających kryteria doboru grupy badawczej, w badaniu wzięło udział 95 osób. Byli podopieczni odbierają SOS Wioski Dziecięce, jako szansę na lepszą przyszłość, na spokojną rodzinę z atmosferą miłości i bezpieczeństwa. Uważają, że jest to społeczność ich dzieciństwa, a więc pozytywnie ją określają. Podkreślają ważną dla nich rolę głównego opiekuna, zarówno mamy SOS jak i wychowawcy w MWM/DM.

W porównaniu do wyników badań z 2008 r. wydaje się, że byli podopieczni mają poczucie lepszego przygotowania do usamodzielnienia się. Wyniki z 2008 roku pokazywały, że najczęściej podopiecznych usamodzielniało się w wieku 19 lat, natomiast z ostatnich badań wynika, że ponad połowa badanych rozpoczęła proces usamodzielnienia w wieku 20 – 24 lat.

Ponadto ponad 70% podopiecznych czuło wsparcie w procesie usamodzielnienia. Niemniej jednak to trudny proces – 47% respondentów czuło się gotowym do samodzielnego życia, a 45% takiej gotowości nie miało. Na podstawie badań 2008 i 2015 najtrudniejsze w procesie usamodzielnienia według ankietowanych jest znalezienie i utrzymanie zarówno pracy, jak i mieszkania. Jednak, co dla nas bardzo ważne, zdecydowana większość respondentów pracuje (76%) i jest w stanie utrzymać się ze swojej pracy (74,5%).

Badania 2015 i z 2008 roku wskazują na podobną potrzebę utrzymywania kontaktu ze swoją rodziną biologiczną (59% i 58,3% odpowiednio), w opinii podopiecznych widoczna jest natomiast pozytywna zmiana w podejściu Wiosek SOS do rodziny biologicznej podopiecznych. Z badania wynika, że wspieranie kontaktów z rodziną biologiczną wzrosło o 26%.

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA W 2016 ROKU

Co trzeci badany ukończył edukację na poziomie szkoły wyższej, poma-turalnej lub policealnej. O ponad 3% w stosunku do 2008 r. wzrosła licz-ba osób z wykształceniem wyższym (2008 – 16,7%). Ankietowani zarówno w badaniu 2008 jak i 2015 podkreślają znaczenie wspierania ich rozwoju, między innymi poprzez udział w kursach zawodowych i doszkalających. Podkreślić należy fakt ukończenia rozpoczętych kursów przez 94% badanych (badanie 2015 r.), co może świadczyć o właściwym ich doborze oraz wysokiej motywacji uczestników.

Z odpowiedzi naszych byłych podopiecznych wynika, że w dalszym ciągu istnieje potrzeba stałego i pełnego zaangażowania głównych opiekunów oraz wszystkich pracowników rodzinnej opieki zastępczej w proces przygotowania podopiecznych do samodzielnego życia. W dalszym ciągu będziemy realizować działania, prowadzone w 2016 roku, takie jak współpraca z samorządami lokalnymi i realizacja, we współpracy z firmą Benefit programu dla usamodzielniających się wychowanków, wspieranie ich w pozyskaniu mieszkań z zasobów komunalnych, socjalnych oraz wsparcie zakupu czy remontu mieszkań. Ponadto, wspierając naszych podopiecznych, realizowaliśmy szereg programów przygotowujących ich do rynku

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA W 2016 ROKU

pracy i podnoszących ich kompetencje, m.in. orientacja zawodowa, czy praca wakacyjna młodych.

Jedną z istotnych zmian w 2016 roku, było wprowadzenie Programu „Rodzina 500+”. Dodatkowe wsparcie finansowe otrzymały dzieci z Rodzin SOS i z Rodzinnych Domów Czasowego Pobytu Puchatek I i II. W ustaleniu z władzami samorządowymi i wojewódzkimi, na podstawie stanowiska Departamentu Polityki Rodzinnej MRPiPS środki te przeznaczamy na ważne potrzeby życiowe naszych podopiecznych na etapie ich usamodzielniania z pieczy zastępczej lub przekazujemy je na ten cel rodzinie pochodzenia dziecka, w sytuacji powrotu dziecka do swoich bliskich. Fundusze otrzymane w ramach Programu Rodzina 500+ gromadzimy na kontach oszczędnościowych naszych podopiecznych. Wsparcie programu Rodzina 500+ otrzymało 274 dzieci z pieczy zastępczej SOS. Natomiast dzieci w placówkach socjalizacyjnych, czyli młodzież ze Wspólnot Mieszkaniowych SOS i Domu Młodzieży SOS oraz dzieci z placówki interwencyjnej, jaką jest Sindbad, tego wsparcia nie otrzymały.

Pomoc tę otrzymały również dzieci objęte wsparciem Programów Umocnienia Rodziny. Na koniec roku 2016, z 341 rodzin w naszych programach świadczenia

pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nie otrzymywało 17 rodzin, co stanowi 4,98%. Wspieraliśmy objęte naszą pomocą rodziny w zasadnym przeznaczeniu otrzymywanych środków, edukowaliśmy rodzinami. Spośród 324 rodzin korzystających z tego świadczenia w naszych Programach Umocnienia Rodziny, 4 rodziny mają zamieniony sposób wypłaty środków, z pomocy finansowej na pomoc rzeczową, ze względu na niezgodne z przeznaczeniem wykorzystanie środków.

W 2016 miała miejsce kolejna nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikająca z konieczności korekty zapisów wprowadzonych do tej ustawy zmianami w ustawie o pomocy społecznej oraz samorządzie gminnym. Celem nowelizacji było m.in. utrzymanie możliwości wspólnej obsługi placówek (centra administracyjne) oraz zachowanie norm wymuszających na samorządach wdrażanie de-instytucjonalizacji w zakresie pieczy zastępczej.

Kolejną zmianą prawną, która miała miejsce w 2016 roku, była zmiana ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy, wprowadzona 30 kwietnia, której celem było wykluczenie umieszczania dzieci w opiece zastępczej z powodu biedy (Dz.U. z 2016 r., poz. 406). Wprowadziła ona zakaz odbierania

dzieci bez zgody rodziców, jeśli jedynym powodem umieszczenia w opiece zastępczej miałyby być ubóstwo rodziny.

Kolejną zmianą ustawową w 2016 roku dotyczącą rodziny jest wprowadzenie na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz.U. z 2015 r., poz.1418) od 1 stycznia 2016 roku w sądach okręgowych opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów, których zadaniem jest sporządzanie, na zlecenie sądu lub prokuratora, opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich, na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich. Zespoły te zastąpiły dotychczasowe Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno-Konsultacyjne (RODK) i zajmują się sprawami rodzinnymi, opiekuńczymi i nieletnich.

W/w zmiany mają wpływ na działania SOS Wioski Dziecięce, które realizują zadania publiczne w obszarze opieki zastępczej i umacniania rodziny. Dlatego w trosce o jak najlepsze wykorzystanie środków państwa na pomoc w opiece i wychowywaniu dzieci, które otrzymywali nasi beneficjenci współpracowaliśmy z władzami samorządowymi, wojewódzkimi, Ministerstwem Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, a przede wszystkim z rodzicami dzie-

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA W 2016 ROKU

ci, które są pod naszą opieką, zarówno w pieczy zastępczej, jak i Programach Umocnienia Rodziny.

Kluczowe dla obszarów pracy Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce są następujące informacje:

Pieczka zastępcza

- Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2015 r. wyniosła ogółem 76 503 dzieci, wobec 77 348 dzieci w 2014 r., co oznacza spadek o ok. 1,1%. Liczba dzieci ogółem umieszczo-

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA W 2016 ROKU

nych w pieczy zastępczej w 2015 r. była o 845 osób niższa niż w 2014 r. Dynamikę spadku liczby dzieci umieszczonych w pieczy na dzień 31 grudnia 2015 roku w stosunku do roku 2014 należy uznać za niewystarczającą.

- W roku 2015 nastąpił spadek odsetka dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18 roku życia ogółem z 0,96% w roku 2014 do 0,94 % w roku 2015. Należy zauważyć, że zatrzymanie wskaźnika na poziomie 0,99 % nastąpiło w latach 2012 – 2013, natomiast w latach wcześniejszych z roku na rok odnotowywano wzrost tego wskaźnika.

- Miarą skuteczności pracy z rodziną prowadzonej między innymi przez asystentów rodziny, przy wykorzystaniu i innych narzędzi jej wsparcia jest analiza napływu i odpływu dzieci do 18 roku życia do/z pieczy zastępczej. Liczba dzieci (małoletnich – do 18. roku życia), które powróciły do swoich rodzin naturalnych w porównaniu z 2014 r. zwiększyła się o 126 dzieci, co potwierdzać może skuteczność i efektywność szeroko rozumianego systemu wsparcia (asystenci rodziny, koordynatorzy itp.). Co więcej należy zauważyć także spadek w stosunku do roku 2014 o 656 osób liczby dzieci, które napłynęły do pieczy w roku 2015, co tym bardziej zdaje się potwierdzać zasadność zwiększania proponowanych rodzinie narzędzi wsparcia.

Lokalizacja	Liczba dzieci- podopiecznych w rodzinach SOS (wioska)	Liczba młodzieży w MWM	Liczba młodych w opiece ograniczonej (SIL)	Liczba rodzin SOS 31.12.16	Średnia liczba dzieci podopiecznych w rodzinie SOS	Liczba podopiecznych, które wróciły do rodzin pochodzenia w ciągu 2016 r.	Liczba usamodzielnionych podopiecznych w ciągu 2016 r.
Biłgoraj	46	0	7	9	5	1	6
Kraśnik	67	12	16	14	4,8	2	8
Siedlce	70	13	20	13	5,4	2	8
Karlino/ Koszalin	59	14	8	9	6,5	1	4
Lublin DM	0	35	10			0	10
Łącznie	241	74	61	45	5,4	6	27

W 2016 roku 431 dzieci i młodzieży znalazło bezpieczny dom w 4 SOS Wioskach Dziecięcych, 3 Młodzieżowych Wspólnotach Mieszkaniowych SOS, Domu Młodzieży SOS, Programie Opieki Ograniczonej, a także w Programach Opieki Krótkoterminowej.

W 2016 roku do rodzin SOS skierowanych zostało 14 dzieci. Do placówek opieki krótkoterminowej Puchatek I i II w Biłgoraju przyjęto 11 dzieci, a do placówki interwencyjnej Sindbad w Ustroniu 16 dzieci:

- Puchatek I i II – 11 dzieci z 5 rodzin,

w 4 rodzinach pracował przed umieszczeniem dzieci do pieczy asystent rodziny, który pracował z rodziną również po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, w 2 rodzinach z pozytywnym rezultatem powrotu 4 dzieci do rodziny pochodzenia

- Sindbad – 16 dzieci z 13 rodzin, w jednej rodzinie przed umieszczeniem w pieczy pracował i nadal kontynuuje pracę asystent rodziny

Przyczynami umieszczenia dzieci były choroba alkoholowa (w kilku przypadkach matka dziecka), przemoc rodzinna, konflikty

wewnątrzrodzinne, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców.

Proces przyjęcia dzieci do opieki zastępczej jest niezmiernie ważny dla dalszej pomocy dziecku i rodzinie, dlatego w 2016 roku kontynuowaliśmy realizację projektu działań rzeczniczych, dotyczącego standardów przyjmowania dzieci do rodzinnej opieki zastępczej w powiecie kraśnickim, biłgorajskim, województwie zachodniopomorskim, a rezultaty naszej pracy zaprezentowaliśmy w MRPiPS. Podczas spotkania wskazywaliśmy rezultaty współpracy z rodzinami i ich asystentami, w ciągu roku z pieczy zastępczej SOS do swoich rodzin wróciło 13 dzieci.

Podopieczni opieki zastępczej SOS (Rodziny SOS, programy dla młodzieży MWM

i SIL, czyli 376 podopiecznych), wyłączając opiekę krótkoterminową uczęszczali do żłobka: 10 dzieci, przedszkola: 51 dzieci, szkoły podstawowej: 115 dzieci, gimnazjum: 73 dzieci, w szkołach ponadgimnazjalnych uczyło się 89 osób, studiowało na wyższych uczelniach 28 osób, pracowało lub poszukiwało pracy 41 młodych dorosłych.

Pomimo wieloaspektowych oddziaływań i zaangażowania głównych opiekunów oraz specjalistów w 2016 roku 6,72% podopiecznych Stowarzyszenia objętych było środkami socjalizacyjnymi w Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii i resocjalizacyjnymi w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych.

Lokalizacje rodzinnej opieki zastępczej	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy
Biłgoraj (wioska)	1	1
Kraśnik (wioska i MWM)	5	2+4
Siedlce (wioska i MWM)	4	1
Karlino/Koszalin (wioska i MWM)	3	6
Lublin (Dom Młodzieży)	1	
Ustroń (RD „Sindbad”)	-	1
Liczba podopiecznych SOS w formach opieki socjalizacyjnej i resocjalizacyjnej	14	15

W roku 2016 w Rodzinach SOS mieszkało 15 pełnoletnich podopiecznych, a 30 osób w Programie Opieki Ograniczonej SIL było podopiecznymi Rodzin SOS.

Podkreślić należy, że wśród młodych dorosłych mamy liczne grono studentów wyższych uczelni, 3 z nich mieszka w Rodzinach SOS, 5 w Młodzieżowych Wspólnotach Mieszkaniowych, a 20 wspieramy w Programie Opieki Ograniczonej. Łącznie spośród naszych podopiecznych (wyłączając opiekę krótkoterminową) 7,44% to studenci. Do tego grona możemy dodać jeszcze 8 studentów z Programów Umacniania Rodziny.

W ramach Programów Umacniania Rodziny na koniec roku 2016 roku obejmowaliśmy pomocą 341 rodzin, które z różnych przyczyn nie potrafiły zapewnić bezpieczeństwa i rozwoju swoim dzieciom. W tych rodzinach wychowywało się 963 dzieci i młodzieży, którym zapewniono potrzebną pomoc w placówkach wsparcia dziennego funkcjonujących w ramach programów oraz w miejscu zamieszkania rodziny. 70 rodzin opuściło programy i samodzielnie radzi sobie z trudnościami codziennego dnia, bo udało im się pokonać dotychczasowe problemy.

Najważniejsze jest jednak to, że 159 dzieci z tych rodzin uwierzyło w siłę swojej rodziny i może przeżywać swoje dzieciństwo ze swoimi najbliższymi. W porównaniu do 2015 roku to prawie 50% więcej rodzin usamodzielnionych, co wynika z wieloletniej pracy istniejących programów.

W roku 2016, zgodnie z planami rozwijaliśmy zasięg i działania istniejących programów. Od 2016 rozpoczęliśmy pracę z 15 rodzinami z miasta Biłgoraj i działania programu tamże Program Umacniania Rodziny Karlino rozpoczął współpracę z gminą Biesiekierz, w której z powodu niskiego statusu ekonomicznego, bezrobocia, uzależnienia, przemocy, braku kompetencji rodzicielskich także są rodziny zagrożone utratą władzy rodzicielskiej. W listopadzie i w grudniu odbywały się spotkania z władzami, partnerami, społecznościami lokalnymi, mające na celu kwalifikację beneficjentów do programu i prezentację usług oferowanych przez SOS. Od stycznia 2017 roku rodziny zamieszkujące wieś Parsowo i Kraśnik Koszaliński z gminy Biesiekierz objęte będą naszą pomocą, a dla dzieci prowadzone będą zajęcia edukacyjno-rozwojowe w dwóch świetlicach wiejskich w w/w miejscowościach.

Lokalizacja	Dzieci 0-17 lat	Młodzi dorośli 18+	Rodziny	Liczba dzieci w usamodzielnionych rodzinach
Lublin	89	36	2	2
Karlino	212	80	23	50
Skórzec	372	121	19	40
Biłgoraj	290	104	26	67
Razem	963	341	70	159

Rozpoczęliśmy też przygotowania do uruchomienia Programu Umacniania Rodziny w Koszalinie. Spotkania z władzami miasta w obszarze pomocy - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Koszalinie – wskazały dużą potrzebę wsparcia specjalistycznego rodzin, które z różnych przyczyn nie korzystają z pomocy OPS, a które zmagają się

z licznymi problemami. Rozpoczęcie pracy programu planowane jest na pierwszy kwartał 2017 roku.

Problemy, których doświadczają rodziny, określają poziomy ryzyka zagrożenia odseparowania dziecka od opiekunów. W roku 2016, w stosunku do 2015 obserwujemy zmianę struktury poziomu ryzyka w rodzinach: w programach były rodziny o wysokim stopniu zagrożenia - 46 rodzin, średnim -109 rodzin i niskim -156 rodzin, w programie w Siedlcach (Skórzec) pracowaliśmy też z rodzinami, w których nie istnieje realne ryzyko zabrania dziecka spod opieki rodziców - 30 rodzin, ale zasadna jest pomoc rodzinie, by mogła właściwie opiekować się dziećmi i wspierać ich rozwój. Z 16% w 2015 na 13% zmalała liczba rodzin z wysokim poziomem ryzyka, zwiększyła się liczba rodzin z niskim ryzykiem i jego brakiem z 52% na 55%. To ważne wskaźniki, bo przekładają się na dobro dziecka. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza rodziców i trudne warunki mieszkaniowo-bytowe zmieniają się, rodzice korzystają z usług programu, by podnosić swoje kompetencje rodzicielskie, a pomoc państwa w wychowywaniu umożliwiła im poprawę warunków materialnych (w roku 2016 gospodarstw o dużych brakach zasobów ekonomicznych było w naszych programach 26%, a w 2015 roku 36% rodzin, które wspieraliśmy żyło

na granicy ubóstwa). Nadal jednak w wielu rodzinach obecny jest problem alkoholowy, który niesie za sobą trudne doświadczenia z dzieciństwa dla naszych podopiecznych (63 rodziny z problemem alkoholowym, które stanowią 18% rodzin w programach), w 31 rodzinach (9%) występuje przemoc.

W 2015 r. zatrudnionych było ponad 3,8 tys. asystentów rodziny. Ich zatrudnienie zwiększyło się o ponad 12,5 % w stosunku do 2014 r. Z usług asystentów rodziny w 2015 roku skorzystało ogółem 41 739 rodzin, w tym 3 477 rodziny zobowiązane zostały do współpracy z asystentem przez sąd. W stosunku do roku 2014 oznacza to znaczny, bo 47%, wzrost liczby rodzin, do których sąd skierował asystenta rodziny (w 2014 roku były to 2 368 rodziny). Spośród 41 739 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2015 r., dla 12 560 rodzin (co stanowi 30% ogółu rodzin korzystających z pomocy asystentów) współpraca ta zakończyła się w 2015 r., w tym w 5 608 (45%) przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów. W 2015 r. funkcjonowało ponad 1,5 tys. gminnych placówek wsparcia dziennego w tym ponad połowa (59%) to placówki niepubliczne. Liczba ta oznacza, że w stosunku do 2014 r. funkcjonowało o 31 placówek wsparcia dziennego więcej. Do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało około 37 555 dzie-

ci. Ponadto w 2015 r. działało 67 placówek wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym, w tym 45 z nich prowadzone były przez podmiot inny niż samorząd powiatowy.

W 2015 r. funkcjonowały 82 rodziny wspierające, co oznacza znaczny wzrost w stosunku do 2014 roku (44 rodziny). Z pomocy rodzin wspierających korzystało 89 rodzin.

Polityka Ochrony Dziecka (POD) to jedna z kluczowych polityk SOS Children's Villages International, dlatego jest elementem procesu orientacyjnego każdego stanowiska pracy w Stowarzyszeniu (dotyczy również stażystów i długookresowych wolontariuszy).

Polityka Ochrony Dziecka ma na celu podnoszenie świadomości pracowników i współpracowników Stowarzyszenia na temat praw dziecka, zapobieganie krzywdzeniu dzieci oraz szybkie i właściwe reagowanie na pojawiające się informacje o łamaniu

prawa wobec dzieci czy powodzie do niepokoju. W Polskim Stowarzyszeniu przyjęta przez Zarząd wraz z obowiązującymi dokumentami 19 listopada 2011r., natomiast 10 grudnia 2016 uchwałą Zarządu wprowadzone zostały zmiany w części dokumentacji, wynikające z prowadzonych przez federację zmian w 2015 i w 2016 roku. Kluczową zmianą w zakresie POD było powołanie krajowego zespołu ds. ochrony dziecka.

Edukacja

Edukacja jest kluczowym elementem procesu usamodzielnienia, czyli przygotowania do dorosłego życia podopiecznych pieczy zastępczej i podopiecznych programów umacniania rodziny. Szkoła odgrywa ogromną rolę w życiu dziecka i młodego człowieka. Dla naszych podopiecznych może też odegrać ogromną rolę w procesie uzdrawiania, pomagając zranionym dzieciom, poprzez odpowiednio stawiane wymagania edukacyjne i społeczne, które mogą pobudzić rozwój systemu nerwowego opóźniony przez przemoc.

Dlatego w roku 2016 kontynuowaliśmy realizację projektu edukacyjnego „Zranione dziecko w szkole”. Nauczyciele uczestniczą w zespołach analizujących potrzeby edukacyjne dzieci i współpracują z nami w ich realizacji. Uczestniczą w szkoleniach

organizowanych przez nasze Stowarzyszenie, odwiedzają nasze rodziny i programy. Możemy śmiało powiedzieć, że udało nam się zbudować partnerstwa na rzecz jakości edukacji dzieci w pieczy zastępczej. 20 października w Biłgoraju odbył się warsztat wymiany dobrych praktyk oraz panel dyskusyjny, podczas którego dyrekcja i nauczyciele szkoły numer 4 w Biłgoraju i pracownicy Programu SOS Biłgoraj podzielili się wiedzą wynikającą z wieloletniej współpracy na rzecz pomagania dzieciom.

Podkreślali, jak ważne jest zapewnienie nauczania indywidualnego, nauczyciela

wspomagającego, klasy terapeutycznej, gdy specyfika uczniów szkoły tego wymaga. Ważne są strategie rozwoju szkół, które mają być odpowiedzią na wspomaganie dziecka w miejscu, w którym żyje i uczy się. Niezmiernie ważne jest też, by o jakość edukacji dbało państwo, gdyż ma ona ogromny wpływ na dobrostan dziecka. Podczas spotkania w MRPiPS 13 stycznia 2017 roku przedstawiliśmy nasze doświadczenia i wnioski wynikające ze współpracy ze szkołami i realizacji projektu edukacyjnego.

Celem rzecznictwa podejmowanego przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce jest pełna implementacja praw dziecka w naszym kraju. Jakkolwiek prawa dziecka to zagadnienie bardzo szerokie, działania podejmowane przez Stowarzyszenie są nakierowane na grupę docelową – dzieci, które utraciły opiekę rodzicielską lub są zagrożone jej utratą.

Dlatego przygotowaliśmy stanowisko SOS w ramach konsultacji społecznych

programu EEA 2014-2020 „Blue Book”, by zwiększyć nacisk na działania poświęcone de-instytucjonalizacji. Nasze stanowisko, spójne z inicjatywami innych organizacji pozarządowych zaowocowało umieszczeniem wprost w ostatecznej wersji „BlueBook” poszerzonej grupy beneficjentów o wychowanków pieczy zastępczej, jako miary powodzenia działań wybranych projektów.

Standardy przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej to projekt rzeczniczy realizowany przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce wspólnie z partnerami. Został rozpoczęty w 2014 roku i był kontynuowany w latach 2015-2016.

Projekt zaangażował władze powiatowe i wojewódzkie w dwóch lokalizacjach, w których funkcjonują programy opieki zastępczej Stowarzyszenia, tj. w Kraśniku i w Karlinie. Jego celem było zwrócenie uwagi na znaczenie zapewnienia jakości w procesie przyjmowania dzieci do opieki zastępczej. To był punkt wyjścia do dalszych wspólnych działań z partnerami, których owocem jest propozycja lokalnych standardów. Spójny i przemyślany system przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej, będący wynikiem przyjętych założeń metodologicznych, włączający w ten proces zarówno dziecko, jak i jego rodzinę oraz odpowiednie służby, przekłada się na jakość

pracy z dzieckiem w pieczy zastępczej oraz współpracę z jego rodziną pochodzenia.

Projekt był realizowany w powiatach kraśnickim i białogardzkim. W obu lokalizacjach partnerami projektu były Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie. Do pracy w grupach roboczych zaproszeni zostali przedstawiciele rodzinnych form pieczy zastępczej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, ośrodków pomocy społecznej, przedstawiciele sądów rodzinnych i nieletnich, kuratorzy, przedstawiciele urzędów wojewódzkich, a także inne podmioty, istotne dla budowania standardów przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej w powiecie.

Koalicja na Rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej

Przedstawiciel Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce pracował w zarządzie Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej do 24 września 2016 r., kiedy zakończyła się kadencja zarządu z lat 2012-2014. Warto nadmienić, że kończąc tę kadencję, jednocześnie zakończyła się praca przedstawiciela Stowarzyszenia w trzeciej kadencji z rządu. Koalicja na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej jest to organizacja parasolowa, skupiająca stowarzyszenia i fundacje działające na rzecz dziecka w opiece zastępczej.

Najważniejsze działania Koalicji w 2016 roku, w które był zaangażowany krajowy doradca ds. rzecznictwa:

1. Praca w zarządzie (organizacja walnych zebrań członków Koalicji, udział w pracach zarządu, spotkania z przedstawicielami MPIPS, jak i z przedstawiciela-

mi innych instytucji odpowiedzialnych za dziecko w pieczy zastępczej));

2. Udział w pracach organizacyjnych IV Kongresu Rodzicielstwa Zastępczego, prowadzenie panelu dyskusyjnego z udziałem gości zagranicznych poświęconego znaczeniu więzi – 22 czerwca 2015 r. Kongres odbył się w salach Ministerstwa Rozwoju w Warszawie, uczestniczyło w nim ponad 350 rodziców zastępczych, pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, przedstawicieli PCPR-ów, posłowie, ministrowie, pracownicy i wolontariusze

fundacji i stowarzyszeń oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Patronat nad Kongresem objęli: Rzecznik Praw Dziecka, Minister Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, Minister Sprawiedliwości oraz Prezydent M. St. Warszawy, a partnerami Kongresu były Związek Powiatów Polskich, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie Centrum i Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Podczas Kongresu:

- a. Koalicja wraz ze Związkiem Powiatów Polskich oraz Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Powiatowych i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie CENTRUM wyróżniła 13 powiatów, które w znaczący sposób przyczyniają się do de-instytucjonalizacji, rozwijają rodzinną pieczę zastępczą oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, wdrażają zapisy Uowriszp.
- b. Wręczono także odznaczenia państwowe 26 rodzicom zastępczym – w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, Minister Andrzej Dera w Kancelarii Prezydenta przekazał odznaczenia państwowe, przyznane z inicjatywy Koalicji i Rzecznika Praw Dziecka. Srebrny Krzyż Zasługi otrzymała także p. Monika Bożek, matka SOS.

3. Współpraca przy realizacji projektów Koalicji:

- a. Projekt „Dobre działanie to w sedno wnikanie” w ramach Programu Obywatele dla Demokracji ze środków EOG, w tym:

- Współautorstwo publikacji projektowych:
 - Dobre praktyki powiatów w realizacji Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
 - Raport z oceny realizacji Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Przygotowanie i przekazanie raportu końcowego dla operatora grantu – Fundacji Batorego;
- Organizacja spotkania promującego efekty projektu – 6 kwietnia 2016 r., na które zaproszono przedstawicieli MRPiPS, RPD, ZPP, OS Centrum a także organizacji pozarządowych, rodziców zastępczych i media.

4. Reprezentacja Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej na forum międzynarodowym, w tym:

- a. W ramach struktur Eurochild (w tym na spotkaniu walnym w Brukseli maj 2016 i konferencji – 8th Regional Meeting of NGOs Children's Rights Coalition Forum in Europe w Tallinie kwiecień 2016);

- b. Przygotowanie i przesłanie stanowiska Koalicji w ramach konsultacji społecznych programu EEA 2014-2020 „Blue Book”.

5. Ważnym elementem pracy z podopiecznymi SOS Wiosek Dziecięcych jest pomoc w radzeniu sobie z traumą. Dzieci, które trafią pod naszą opiekę mają za sobą wiele trudnych chwil. Są to ofiary przemocy, dzieci porzucone, zaniedbane, niechciane. Ponad 30 letnie doświadczenie w pracy z dziećmi po traumie pokazało nam, jak trudne to wyzwanie. Dlatego, we współpracy z UMCS w Lublinie zorganizowaliśmy konferencję „Stawić czoło traumie”, na której specjaliści, rodzice zastępczy, naukowcy, eksperci i partnerzy mogli wymienić się doświadczeniami po to by jeszcze lepiej wychowywać i wspierać zranione dzieci. Ponadto nadal prowadzimy szkolenia dla nauczycieli pod hasłem „Zranione dziecko w szkole”, a także organizujemy spotkania z rówieśnikami naszych podopiecznych w szkołach, by pokazać, że dzieci z opieki zastępczej, mimo trudnej przeszłości nie różnią się od swoich rówieśników.

Wskład Programu SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj wchodzi: SOS Wioska Dziecięca, Rodzinne Domy Czasowego Pobytu Puchatek I i Puchatek II oraz Program Umacniania Rodziny wraz z Placówką Wsparcia Dziennego „Skrzydła” w Bukowej z filiami w Gromadzie i Woli Dereźniańskiej.

W 2016 roku do Programu Biłgoraj przyjętych zostało: do PUR - 48 dzieci i młodzieży z 23 rodzin, do rodzin SOS w SOS Wiosce Dziecięcej przyjęto 5 dzieci z RD Puchatek, utworzono 1 nową rodzinę SOS, do RD Puchatek I i II przyjęto 12 dzieci.

Usamodzielniono łącznie 81 podopiecznych Programu Biłgoraj: 6 dorosłych podopiecznych z Rodzin SOS z Wioski Dziecięcej, 67 z Programu Umacniania Rodziny

w związku z tym, że ich rodziny stały się samodzielne.

Z Puchatka I i II - 7 dzieci przeszło do innych form opieki zastępczej.

Podopieczni uczęszczają do:

- przedszkola – 1;
- szkoły podstawowej – 28;
- gimnazjum – 15;
- zasadniczej szkoły zawodowej – 1;
- uczelni wyższej – 1

Istotnym zagadnieniem w pracy z dziećmi był obszar związany z edukacją. Oprócz realizacji obowiązku szkolnego, pracowano nad eliminowaniem deficytów szkolnych, pozytywną samooceną oraz wzrostem motywacji do nauki. Rozwijano talenty i mocne strony podopiecznych, zapewniając im niezbędne do tego pomoce oraz udział w zajęciach dodatkowych, wspierając w ten sposób wszechstronny rozwój dzieci z pieczy zastępczej.

Średnia ocen podopiecznych SOS Wioski Dziecięcej to 3,75, najwyższa indywidualna średnia ocen wyniosła 5,20. Czworo uczniów ze szkoły podstawowej i gimnazjum otrzymało świadectwa z wyróżnieniem. Na koniec roku szkolnego 4 podopiecznych uzyskało zachowanie wzorowe, 11 podopiecznych – bardzo dobre i dziesięcioro – dobre.

Forma wsparcia	Rodzaj zajęć	Ilość dzieci		Razem
		Wioska	RD Puchatek	
Indywidualne zajęcia z dziećmi	Zajęcia terapeutyczne z psychologiem dla dzieci i młodzieży z trudnościami emocjonalnymi i społecznymi	23	15	38
	Zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży sprawiających trudności wychowawcze prowadzone przez pedagoga	5	1	6
	Terapia wspierająca dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania prowadzone przez pedagoga - terapeutę	4	0	4
Zajęcia specjalistyczne	ART- Trening Kontroli Złości	10	2	12
	Psychodrama	5	0	5
	Spotkania psychologa i pedagoga w rodzinie	30	0	30
	Reedukacja	20	4	24
	Zajęcia logopedyczne	4	11	15
Dodatkowe wsparcie edukacyjne	Korepetycje z języka niemieckiego	2	0	2
	Korepetycje z języka angielskiego	19	3	22
	Korepetycje z matematyki	12	3	15
	Zajęcia wyrównawcze z matematyki z pedagogiem	6	0	6
	Korepetycje z języka polskiego	0	3	3
Zajęcia rozwijające zainteresowania i talenty dzieci	Zajęcia taneczno-teatralne	8	0	8
	Zajęcia plastyczne z elementami małej motoryki ręki	8	10	18
	Zajęcia plastyczne	24	2	26
	Zajęcia techniczne	6	1	7
	Zajęcia komputerowe	13	0	13
	Zajęcia sportowe	16	0	16
Rozwój samorządności	Samorząd	7	0	7
	Gazetka „Nasze SOS”	3	0	3
	Harcerstwo	30	0	30

Nie tylko nauka szkolna, ale również sport, taniec, śpiew, gra na instrumentach, czy plastyka to ważne elementy rozwoju dzieci i młodzieży, dzięki którym wzmacniają oni w sobie poczucie wartości, odkrywają i rozwijają mocne strony. Dzięki zajęciom z orientacji szkolno-zawodowej i odkrywaniu w sobie mocnych stron podejmują

właściwy wybór dalszego etapu kształcenia zgodnego z ich umiejętnościami i możliwościami. Dobrym przykładem mogą być podopieczne Ewa i Beata.

A jak nie Ty, to kto?

Środa to dzień, w którym odbywają się ulubione zajęcia plastyczne podopiecznych Programu SOS Wioski Dziecięce w Biłgoraju.

Podczas zajęć dzieci przekonują się, że sztuka jest obszarem oferującym nieograniczony zakres materiałów, form i przeżyć. Zaczynając od podstawowych technik plastycznych, elementów wiedzy o sztuce, uczestnicy odkrywają nowe możliwości użytkowania dostępnych materiałów oraz poznają innowacyjne surowce, metody, poznają style i kierunki w sztuce.

Praktykowane od lat zajęcia z małymi dziećmi (klasy I – II), to twórcze i manualne zabawy, najbardziej wzbogacające osobowość dziecka. Rozwój wyobraźni, zdolności manualnych, możliwość wyładowania emocji, a to wszystko dzięki sztuce. Warto pamiętać, że plastyka to nie tylko kartka papieru w formacie A4 i kredki, ale to tysiące możliwości tworzenia ze wszystkiego, co znajdziemy wokół. Zajęcia te oprócz aspektów plastycznych oraz kompensacji nagromadzonych emocji, zawierają także

szereg ćwiczeń z małej motoryki, tak niezbędnych w rozwoju psychofizycznym małych dzieci.

Przez wiele lat dzieci i młodzież biorąca udział w zajęciach plastycznych w Programie SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj, realizowała nie tylko tematy zajęć, ale od prowadzącego spotkania - Pana Mariana, mogli posłuchać fascynujących i budujących historii z życia twórców, obejrzeć albumy sztuki, słuchać muzyki, czy wypić we wspólnym gronie kubek gorącej herbaty. Atmosfera na zajęciach jest dla dzieci równie ważna, jak ich własna twórczość, czy zdobyta wiedza. Bardzo istotnym momentem dla dzieci jest chwila, gdy pod koniec maja Pan Marian, spośród najbardziej pracowitych i uzdolnionych uczestników swoich zajęć wybiera ósemkę szczęśliwców wyjeżdżających na plener rysunkowy do malowniczych miejsc w kraju (Kazimierz, Sandomierz, Zamość, Zwierzyniec, Łańcut czy Górecko). Po każdym takim plenerze organizowana jest wystawa dzieł. Jest to czas, kiedy uczestników wystawy rozpiera radość i duma. Dzieci przyprowadzają swoje koleżanki, kolegów z klasy, by wskazać im ze szczerą radością na prace i powiedzieć: „Ten i tamten rysunek narysowałem właśnie ja”.

Założeniem zajęć plastycznych jest także aktywne uczestniczenie w życiu lokalnym:

przygotowywanie wystaw, udział w konkursach plastycznych, plenerach. Na zajęciach wykonywane są prace na różnego rodzaju aukcje charytatywne. W tym roku na jednej z takich aukcji prowadzonej w Warszawie przez znanego i lubianego w Polsce dziennikarza, za obrazy podopiecznych Programu SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj pozyskano wspaniały, finansowy dar serca na rzecz Stowarzyszenia. Zajęcia plastyczne dla niektórych podopiecznych są swoistym sprawdzianem przed dokonaniem ważnych życiowych wyborów. Dzieci zanim pójdą np. do liceum plastycznego mogą znaleźć odpowiedź na pytania dotyczące tego, co lubią, co sprawia im radość, czy dadzą radę, czy tego właśnie pragną? Zachętą do wyboru tej drogi edukacji jest przykład Zosi, studentki I roku studiów magisterskich na Wydziale Artystycznym UMCS. Następna jest Ewa, która w bieżącym roku dostała się do wymarzonego Liceum Plastycznego w Lublinie. W tym roku swoje marzenie w tym obszarze pragnie spełnić Beata – bardzo dobra uczennica, która może pochwalić się wysoką średnią ocen. Dziewczynka już od drugiej klasy gimnazjum wie, że jej marzeniami jest nauka w Liceum Plastycznym, w którym uczy się także jej przyjaciółka Ewa.

Beata, po zapisaniu się na zajęcia plastyczne do Pana Mariana – jako trzecia z rodzeństwa uczęszczająca na zajęcia

– dała się poznać, jako pracowite, skupione na temacie dziecko, dla którego półtora godzinne zajęcia były zawsze za krótkie! Beatka jest dokładna, wrażliwa, skromna i od początku pokazuje w swoich pracach potrzebę realizacji samej siebie. Przez sześć lat uczestnictwa w zajęciach, dziewczynka doskonaliła rysunek i malarstwo. Wiedziała, że to jest jej droga, malowała na zajęciach, malowała w domu, przynosiła prowadzącemu do sprawdzenia liczne prace. Pewności nabrała w drugiej klasie gimnazjum, kiedy to została po zajęciach, poczekała na moment, gdy wszyscy wyjdą i po cichu zapytała prowadzącego: „**Panie Marianie, jak pan uważa...**

Dam sobie radę w Liceum Plastycznym?” Pan Marian trochę zaskoczony pytaniem, popatrzył na Beatę i zauważył w jej oczach, jak ważne to było dla niej pytanie i jak ważna będzie dla niej jego odpowiedź. Jasne stało się, że jest to dla Beatki ten moment, ten czas, kiedy chce podjąć decyzję, co do wyboru szkoły. Pan Marian, znając doskonale Beatkę, nie tylko jej talent, ale ją samą, odpowiedział krótko i z przekonaniem: „Beatko jak nie ty to, kto?”

Ta odpowiedź sprawiła, że dziewczyna upewniła się w słuszności wyboru kierunku dalszego kształcenia. Wybór spowodował, że z zajęć na zajęcia można było zaobserwować u nastolatki dojrzały rozwój umiejętności plastycznych. Rysunek czy pastele nie miały nic do ukrycia przed dziewczynką. Całą sobą chłonęła wiedzę, z radością zapatrując się w swoją przyszłość. Beatka tworzyła zachwycające pejzaże, a tworzenie z natury sprawiało jej najwięcej przyjemności. Wyjazdy dziewczyny na plenery do Sandomierza, Górecka, Zwierzyńca obfitowały pięknymi pracami. Było ich tak dużo, że prowadzący zajęcia zdecydował o indywidualnej wystawie Beaty, na której zaprezentowano rysunki i pastele jej autorstwa. Na drugiej wystawie Beata pokazała portrety podopiecznych Wioski - „O rety portrety”. Swoje prace artystyczne dziewczyn-

ka przedstawiła także podczas wystawy „Abstrakcja monochromatyczna”.

Dopełnieniem dotychczasowego dorobku artystycznego podopiecznej był jej udział w projekcie „Wymodeluj swój świat”, organizowanym przez Biłgorajską Agencję Rozwoju Regionalnego i firmę Model Opakowania. Celem projektu była inwestycja w swoją pasję i zainteresowania. Beata zaprezentowała w tym projekcie swoją twórczość artystyczną. Rysunek i malarstwo dziewczyny komisja projektu oceniła bardzo wysoko. Padło nawet stwierdzenie jednego z jurorów, że prace są na poziomie III klasy „plastyka”. Na drugim etapie projektu Beata opowiadała o swoim zainteresowaniu. Na pytanie o przeznaczenie pieniędzy z ewentualnej wygranej, Beata zaskoczyła wszystkich z komisji, stwierdzając, że chciałaby zwiedzić Galerię Drezdeńską oraz muzea Wrocławia. Całkowicie oszołomieni jurorzy nie mieli innego wyboru, jak udzielić Beatce takiego wsparcia, by jej wyjazd stał się możliwy i przydzielił dziewczynie dofinansowanie celowe w wysokości 2300 zł. W czasie ferii zimowych wraz z ciocią Bożenką zwiedziła panoramę Racławicką, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, a wyjazd do Galerii Drezdeńskiej jest w trakcie organizacji.

Tak właśnie, krok po kroku, Beata spełnia swój plan i marzenie. Przed nią

jeszcze długa droga, ale całą sobą pokazuje, iż z takim zapałem i determinacją oraz z pomocą dorosłych, spełnia się jej wszystkie plany i najskrytsze pragnienia. Czego jej wszyscy życzymy!

Nadrzędnym celem pracowników SOS Wioski Dziecięcej w Karlinie jest troska o bezpieczeństwo i wszechstronny rozwój dzieci. Polityka Ochrony Dziecka jest realizowana w codziennych zadaniach, a pracownicy i nasi partnerzy wspierają się by realizacja praw dziecka w Wiosce umożliwiła podopiecznym szczęśliwe dzieciństwo.

W 9 rodzinach SOS zamieszkiwało 59 dzieci. Były to w większości dzieci w wieku do 13 r.ż. (49%), pozostali (46%) to młodzież, w tym 7% młodzież powyżej 18 r. ż.

Podopieczni uczęszczali w 2016 roku do:

- przedszkola – 4 dzieci
- szkoły podstawowej – 27 dzieci
- gimnazjum – 22 dzieci
- szkoły ponadpodstawowej – 6 dzieci

Ponadto dwóch podopiecznych rozpoczęło proces usamodzielnienia, jeden z nich otrzymał lokal mieszkalny na terenie miasta Karlino, co znacznie ułatwia mu stawianie pierwszych kroków w życiu poza Rodziną SOS. W ramach Programu opieki ograniczonej SIL 3 osoby z Rodzin SOS korzystało ze wsparcia. W 2016 roku trzech podopiecznych z Rodzin SOS zamieszkało w Młodzieżowej Wspólnocie Mieszkaniowej w Koszalinie.

Troska o rozwój dzieci widoczna była w codziennej pracy. Dzieci i młodzież uczestniczyli w różnych zajęciach organizowanych przez kadrę wspierającą rozwój dziecka np. w zajęciach grupy młodzieżowej (10 osób), które miały na celu przygotowanie i wprowadzenie młodzieży w dorosłe życie, zajęciach socjoterapeutycznych, polegających na zdobywaniu umiejętności pracy i współpracy w grupie, umiejętności komunikowania się ze sobą, a także w zajęciach z poradnictwa zawodowego.

Na terenie Wioski SOS odbywały się także zajęcia plastyczne (15 osób), mające

na celu rozbudzenie i rozwijanie wrażliwości estetycznej, rozbudzenie kreatywności, zapoznanie dzieci z różnymi technikami plastycznymi i posługiwanie się niekonwencjonalnymi metodami, jako środkami wyrazu. W ofercie zajęć znalazła się również kinezylogia edukacyjna (7 osób), która umożliwiała dzieciom w dowolnym wieku rozwijanie ich potencjalnych możliwości zablokowanych w ciele. Ten system rehabilitacji ruchowej przeznaczony był także dla wspomagania funkcji pamięci i sprawności umysłowych. Dwanaścioro dzieci objętych zostało pomocą logopedyczną, natomiast 22 podopiecznych wzięło udział w zajęciach z psychoedukacji seksualnej. Zajęcia odbywały się w formie spotkań z grupami młodzieży. Celem zajęć było zapoznanie młodych ludzi z biologicznymi podstawami rozwoju człowieka, rozwojem psychoseksualnym, formami dobrego - złego dotyku, ryzykownymi zachowaniami seksualnymi. Na terenie Wioski odbywały się także zajęcia teatralne (9 osób), które miały na celu rozwijanie pasji, poprawę dykcji, uczyły poruszać się po scenie i przede wszystkim, jak pozbyć się nieśmiałości. W ramach zajęć dzieci przygotowały przedstawienia z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, Dnia Dziecka, wystąpiły na uroczystości z okazji XI Urodzin Wioski i zaprezentowały piękne Jasełka. Ogromną popularnością cieszyły się zajęcia kulinarne (14 osób),

które uczyły podopiecznych jak przyrządzać różne potrawy i poznawać smaki kuchni świata. Dzieci podczas zajęć mogły się również nauczyć planowania i zarządzania budżetem domowym poprzez aktywny udział w przygotowaniu zajęć kulinarnych. Dużym zainteresowaniem cieszyła się nauka pływania – w zajęciach na basenie wzięły udział 24 osoby.

Pracownicy wspierający rozwój dziecka prowadzili zajęcia dla dzieci wymagających usprawnienia grafo-motoryki (4 osoby). Dzieci ćwiczyły właściwe kreślenie liter, zajęcia uwzględniały też poprawność ortograficzną, gramatyczną i stylistyczną. Na terenie Wioski prowadzone były zajęcia socjoterapeutyczne (12 osób), wychowaw-

cze – indywidualne (10 osób). Proces psychoterapii rozpoczęło 9 podopiecznych.

Dla wielu podopiecznych ważna też była pomoc w nauce matematyki (12 osób), fizyki (9 osób), języka niemieckiego (10 osób) i angielskiego (3 osoby).

W trosce o aktywność fizyczną 9 dzieci uczęszczało do Młodzieżowego Klubu Sportowego w Karlinie, gdzie trenowały piłkę nożną, 3 osoby uczęszczały do kółka tanecznego, 2 trenowały boks, a 9 naukę jazdy konnej. Zajęcia ruchowe dla najmłodszych (7 osób), odbywały się na hali miejskiej. Dzieci uczyły się współpracy w grupie, zdrowej rywalizacji oraz tolerancji. Sześćoosobowa grupa młodzieży uczęszczała do Szkoły Muzycznej, gdzie uczyła się gry na różnych instrumentach (gitarze, saksofonie, perkusji, klawirze oraz skrzypcach), a instruktor nauki gry na bębnach afrykańskich prowadził zajęcia dla 17 dzieci i młodzieży na terenie Wioski.

Ważnym wydarzeniem w życiu dzieci oraz pracowników Wioski był przyjazd gości z firmy Dr. Oetker. W 2016 roku nasi przyjaciele zabrali ze sobą na spotkanie z dziećmi grupę cyrkową, która zaprezentowała ciekawy program. Dzieci aktywnie uczestniczyły w całym wydarzeniu, nauczyły się wielu cyrkowych sztuczek. Dzięki naszym darczyńcom z firmy Dr. Oetker, dzieci mo-

gły realizować swoje pasje poprzez udział w różnych zajęciach np. kurs tańca nowoczesnego, a przede wszystkim kurs nauki gry na bębnach afrykańskich.

Nasz darczyńca Fundacja Benefit Systems umożliwił dzieciom z programu SOS Karlino zabawę w Heide Park w Soltau w Niemczech. To była ekscytująca przygoda! Na rozległym terenie dzieci miały możliwość skorzystania z prawie 50 różnych atrakcji od karuzeli, spokojnej kolejki, aż po szybkie i ogromne rollercoastery. W wyjeździe wzięło udział 35 naszych podopiecznych.

Nadrzędnym celem pracowników SOS Wioski Dziecięcej w Karlinie była troska o bezpieczeństwo i wszechstronny rozwój dzieci. Dołożono wszelkich starań, aby każde dziecko dorastało w rodzinnym środowisku, otoczone miłością, szacunkiem i poczuciem bezpieczeństwa. Bardzo znanym przykładem jest historia Oliwii:

Piętnastoletnia dziewczynka, wspólnie z trojgiem rodzeństwa trafiła do SOS Wioski Dziecięcej w Karlinie w 2014 roku. Oliwia była cicha, wycofana, unikała ludzi, bez wiary we własne możliwości i sprawczość dorosłych. Pierwsze spotkania i próby nawiązania kontaktu z dzieckiem nie przynosiły rezultatu. Na początku dziew-

czyna nie wyrażała zgody na udział w zajęciach, nie chciała uczestniczyć w życiu szkoły, unikała kontaktów z rówieśnikami, stroniła od dorosłych. Trud i codzienna troska opiekuna zaczęły przynosić efekty. Indywidualne zajęcia z pedagogiem stopniowo ją ośmielały i zachęcały do dalszych rozmów. Początkowo kilkuminutowe rozmowy, zaczęły wydłużać się w godzinne spotkania. Każdy następny miesiąc zaczął przynosić drobne sukcesy w adaptacji dziecka w społeczności wioskowej. Oliwia miała też olbrzymie braki edukacyjne, które przekładały się na niską samoocenę dziecka. Pomoc mamy SOS w lekcjach oraz udział w zajęciach wyrównawczych z języka niemieckiego, matematyki, fizyki pomogły dziecku uzupełnić zaległości edukacyjne. Poprawiło to również relacje z rówieśnikami, gdyż Oliwia zbierała coraz więcej pochwał od nauczycieli. Dziewczynka była coraz lepiej przygotowana do zajęć lekcyjnych i chętnie zaczęła pomagać słabszym kolegom i koleżankom w klasie. Dzisiaj Oliwia jest przewodniczącą samorządu wioskowego, aktywnie uczestniczy w grupie młodzieżowej, zachęca pozostałe dzieci do uczestnictwa w grupie socjoterapeutycznej, która pomogła dziewczynce w przełamaniu swoich barier. Oliwia brała również aktywny udział w projekcie „Pierwsze koty za płoty”, dzięki któremu coraz śmielej mówi o możliwości zamieszkania

w Młodzieżowej Wspólnocie Mieszkaniowej SOS. Dziewczynka nawiązała szereg przyjaźni z rówieśnikami nie tylko w szkole, ale i poza nią. W przyszłym roku kończy szkołę gimnazjalną i odważnie mówi o swoich planach na przyszłość: „Chcę pomagać innym dzieciom, które podobnie jak ja, nie miały szans na lepsze jutro.” W przyszłości Oliwia planuje studiować pedagogikę.

W 2016 roku w 13 Rodzinach SOS w Siedlcach opiekę otrzymało 70 dzieci w wieku od drugiego tygodnia życia do 20 lat. Najbardziej liczną grupę stanowią dzieci w wieku 6-13 lat (47,14%), 14-17 lat (32,85%), powyżej 18 roku życia (8,57%) i najmłodsza grupa 0-3 lata (4,28%) oraz 4-5 lat (7,14%).

W bieżącym roku, na podstawie postanowienia sądu, do dwóch Rodzin SOS zostało przyjętych 4 dzieci w wieku od 2 tygodnia życia do 9 lat, w tym nowonarodzony synek jednej z podopiecznych Rodziny SOS oraz trzypersonowe rodzeństwo. W drugim kwartale 2016 roku zakończył się proces adopcyjny jednego

z podopiecznych Rodziny SOS, niepełnosprawnego chłopca znalazł nową rodzinę poza granicami kraju.

Jedna z mam SOS zdecydowała się założyć rodzinę zastępczą dla dzieci, którymi opiekowała się do tej pory w Wiosce SOS. Podopieczni nadal są objęci pomocą ze strony Stowarzyszenia.

Większość podopiecznych Rodzin SOS i MWM ma kontakt telefoniczny lub bezpośredni z rodziną biologiczną. Przynajmniej raz w roku widziało się z rodziną 66 podopiecznych (94,2%), natomiast 33 (47%) dzieci przebywało w domu rodzinnym w czasie ostatnich świąt lub wakacji. Pracownik socjalny utrzymuje stały kontakt z 17 spośród 29 rodzin.

Podopieczni uczęszczali w 2016 roku do:

- przedszkola – 8 dzieci
- szkoły podstawowej – 28 dzieci
- gimnazjum – 20 dzieci
- szkoły ponadgimnazjalnej – 12 osób
- szkoły wyższej – 1 osoba

Wszyscy uczniowie otrzymali promocję do kolejnej klasy. Po zdanym egzaminie maturalnym jedna z dziewcząt rozpoczęła studia w Lublinie.

Wspierając rozwój dzieci z Rodzin SOS w 2016 roku zaproponowaliśmy nowe zajęcia dodatkowe dla dzieci poza Wioską: hipoterapia (2 dzieci), Trening Umiejętności Społecznych (5 dzieci) oraz gimnastyka artystyczna (1 dziecko).

Uzdolnieni muzycznie wyjeżdżali na zajęcia gitarowe (3 dzieci), zapaleni sportowcy na basen (15 dzieci), rugby, piłkę nożną i lekkoatletykę (20 dzieci). W terapii psychologicznej brało udział 4 dzieci, dodatkowe lekcje języka angielskiego pobierało 1 dziecko, w kursach przedmaturalnych brało udział 3 przyszłych maturzystów.

Z bogatej oferty zajęć dodatkowych i specjalistycznych dzieci korzystały również na terenie Wioski, m.in. zajęcia techniczne (15 dzieci), taneczne (7 dzieci), warsztaty gry na perkusji (2 dzieci), zajęcia teatralne (13 dzieci), zajęcia plastyczne (15 dzieci), terapia indywidualna (12 dzieci), psychomotoryczna (3 dzieci), arteterapia (3 dzieci), zajęcia grafomotoryczne (3 dzieci), logopedyczne (14 dzieci), socjoterapeutyczne (13 dzieci), biofeedback (4 dzieci), ART (6 dzieci), terapia pedagogiczna (17 dzieci).

W celu wspierania samodzielności młodzieży z Rodzin SOS i Młodzieżowej Wspólnoty Mieszkaniowej, prowadzone były dla nich warsztaty z pracownikami Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży (analiza rynku pracy,

testy preferencji i predyspozycji zawodowych).

W celu promowania zdrowego stylu życia oraz kształtowania w świadomości podopiecznych poczucia odpowiedzialności za siebie i swoje decyzje prowadzone były rozmowy oraz szkolenia z profilaktyki uzależnień i edukacji seksualnej.

Niezwykle przyjemną tradycją w Wiosce SOS jest odbywający się latem „Festyn Rodzinny”, łączący Dzień Dziecka, Matki i Ojca. Jest to okazja do spotkania się w mniej oficjalnej atmosferze z przedstawicielami instytucji, z którymi współpracujemy oraz do zintegrowania się z sąsiadami, a przede wszystkim połączenia sił i zrobienia dzieciom niespodzianki.

W tym roku tradycja została podtrzymana i połączyliśmy siły pracowników, dzieci i młodzieży z Rodzin SOS, Młodzieżowej Wspólnoty Mieszkaniowej oraz Programu Umacniania Rodziny. Każdy z pracowników Programu miał przydzielone zadanie. W organizacji imprezy ogromnym wsparciem była firma Kaufland, która zadbała o pyszny poczęstunek, jak również o stronę rozrywkową – grupę animatorów.

Już od rana widać było poruszenie i większe tempo działania, poziom adrenaliny wzrastał. Bardzo się staraliśmy, aby wszystko się udało, mieliśmy ręce pełne pracy. Dzieciaki z zainteresowaniem obserwowały, co się dzieje i co jakiś czas dopytywały, co będzie się dziać podczas festynu. No i jak tu zachować tajemnicę? Niektórzy pytali czy mogą pomóc i ochoczo przystępowali do pracy. Chłopcy dołączali do noszenia stołów i składania namiotów, a dziewczynki pomagały przygotować poczęstunek.

Kiedy wszystko już było dopięte na ostatni guzik a dzieci gotowe do zabawy, nad Wioskę nadciągnęły szaro-granatowe chmury, błyskawice przeszły niebo, zahuczały grzmoty i ... zaczął lać deszcz. Tego nie planowaliśmy. Nikt jednak tym się nie zmartwił, bo mieliśmy namiot, który udało nam się wypożyczyć dzięki współpracy z Urzędem Miasta Siedlce. To był strzał

w dziesiątkę. Cała impreza przeniosła się pod dach. Dojechały dzieci z Programu Umacniania Rodziny, przyszli podopieczni Świetlicy Środowiskowej, która jest w sąsiedztwie Wioski SOS oraz okoliczni mieszkańcy. Wszystkie atrakcje ruszyły „z kopyta”, animatorzy dwoili się i troili. Dzieci tańczyły, uczyły się sztuki cyrkowej, brały udział w konkursach, malowały twarze. Nie brakowało nagród i słodczy. Kiedy ktoś poczuł głód mógł zajrzeć do jednego z wielu mniejszych namiotów i posilić się grillowaną kiełbaską, bigosem, owocami, goframi z bitą śmietaną i truskawkami. Deszcz nieustannie lał, ale nie wygasił dobrych humorów. Nawet najmłodszy w kałozach dzielnie przemierzali kałuże, aby dotrzeć do namiotu.

Nie sądziliśmy, że brzydka pogoda przyczyni się do integracji uczestników festynu i tak dobrej zabawy. Nic nie było w stanie zepsuć naszego zadowolenia ze wspólnie przygotowanej imprezy, czego najlepszym dowodem były szczęśliwe czekoladowe buzie dzieci.

WSOS Wiosce Dziecięcej w Kraśniku w czternastu rodzinach SOS w 2016 roku przebywało 67 dzieci. Do naszej społeczności przyjęliśmy dziesięcioro nowych podopiecznych w wieku od 3 do 11 lat. Głównym powodem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej było zaniedbywanie ich potrzeb wynikające z uzależnienia od alkoholu rodziców biologicznych. Wszystkie te dzieci znalazły w SOS Wiosce Dziecięcej w Kraśniku dom, w którym mogą się spokojnie rozwijać.

Podopieczni uczęszczali w 2016 roku do:

- **przedszkola – 6 dzieci**
- **szkoły podstawowej – 27 dzieci**
- **gimnazjum – 23 dzieci**
- **szkoły ponadpodstawowej – 8 dzieci**
- **uczelni wyższej – 1 dziecko**

Największy nacisk w SOS Wiosce Dziecięcej w Kraśniku położyliśmy właśnie na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży. **Każdy z naszych podopiecznych ma indywidualnie opracowany Plan Pomocy Dziecku uwzględniający specyficzne potrzeby konkretne-go dziecka.** W naszej pracy skupiamy się na kompensowaniu ograniczeń dzieci (pomoc logopedyczna, wsparcie pedagogiczne i psychologiczne), priorytetem jest jednak wzmacnianie zasobów naszych

podopiecznych. **Wychodzimy z założenia, że usamodzielniający się młody człowiek z ugruntowanym poczuciem własnej wartości, ma większe szanse na udany start w życie.** Aby zrealizować to założenie zawsze uwzględniamy głos każdego dziecka przy planowaniu jego rocznej pracy, wspólnie decydujemy, na co położyć nacisk i gdzie potrzebne jest wsparcie osób dorosłych.

Wsparcie podopiecznych realizowane jest poprzez ich udział w zajęciach indywidualnie dopasowanych do specyficznych potrzeb każdego dziecka. Realizowane są zajęcia indywidualne i grupowe z pedagogami i psychologami. Nasi specjaliści pracują różnymi metodami począwszy od reedukacji indywidualnej, poprzez grupowe zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, skończywszy na aktywizacji dzieci metodami darmowymi i ruchu rozwijającego. Zapewniono także opiekę logopedyczną i lekarską na terenie SOS Wioski Dziecięcej w Kraśniku. Podopieczni uczestniczą także w treningach zastępowania agresji, czy efektywnego uczenia się, są również objęci edukacją psychoseksualną.

Stwarzamy im również możliwości do rozwoju zainteresowań i ich talentów. Siedmioro dzieci wędkuje, dwanaścioro uczy się drobnych prac technicznych, jedna podopieczna trenuje zapasy, a sześć osób

jiu-jitsu. Poza zajęciami organizowanymi na terenie SOS Wioski Dziecięcej w Kraśniku młodzież i dzieci uczęszczają na zajęcia dodatkowe organizowane przez instytucje miejskie – trenują piłkę nożną w Międzyszkolnym Uczniowskim Klubie Sportowym, uczęszczają na zajęcia taneczne, plastyczne i teatralne organizowane przez Centrum Kultury i Promocji w Kraśniku. Działania te mają na celu harmonijne wspomaganie każdego dziecka w jego rozwoju, a także znalezienie u każdego podopiecznego jego mocnych stron. Buduje to w podopiecznych przekonanie o tym, że realnie wpływają na własny rozwój, przekłada się również na funkcjonowanie usamodzielnionych podopiecznych. Dwoje z podopiecznych Wioski SOS w Kraśniku, usamodzielnionych w 2016 roku, pracuje zawodowo, jedna osoba zawarła związek małżeński i pracuje w gospodarstwie rolnym.

Do samodzielnego życia przygotowywało się w 2016 roku 8 podopiecznych, korzystając z Programu opieki ograniczonej SIL, pięć z nich już pracuje zawodowo, jeden podopieczny kontynuuje naukę na studiach wyższych, a dwie osoby poszukują pracy.

Dzięki takiemu podejściu i wielotorowej współpracy pracowników SOS Wioski Dziecięcej w Kraśniku z rodziną pochodzenia dzieci, dwoje naszych podopiecznych mogło powrócić do swojej rodziny na sta-

łe. Jest to duży sukces całego kraśnickiego zespołu, a także mamy biologicznej wspomnianego rodzeństwa, która podjęła wytężoną pracę nad sobą ukierunkowaną na zapewnienie odpowiedniej opieki dzieciom. Praca z rodzinami pochodzenia naszych podopiecznych widoczna jest również w liczbie dzieci, które święta i ferie spędzają u swoich rodzin. Nie małym sukcesem jest również fakt, iż niemalże połowa naszych podopiecznych spędziła święta Bożego Narodzenia w domach rodzinnych. Rodzice biologiczni odwiedzają

swoje dzieci także w SOS Wiosce Dziecięcej w Kraśniku podczas ważnych uroczystości, takich jak Pierwsza Komunia Święta, urodziny, ale również przy okazji imprez organizowanych w Wiosce takich jak dyskoteki i festyny rodzinne.

Wszystkie te wydarzenia organizowane na terenie kraśnickiej Wioski są również okazją do spotkania ze społecznością lokalną. Największą z organizowanych imprez jest czerwcowy Bieg po Uśmiech, który odbył się

w 2016 roku po raz dwudziesty drugi. Podczas tej imprezy najlepiej widać, że SOS Wioska Dziecięca w Kraśniku jest częścią lokalnej społeczności, a wiele instytucji samorządowych i lokalnych bardzo chętnie angażuje się w pomoc przy tym przedsięwzięciu. W roku ubiegłym o nasze wsparcie przy organizacji festynów zwracały się również inne stowarzyszenia z terenu powiatu kraśnickiego. Mieliśmy również okazję gościć francuskich skautów, którzy w okresie wakacyjnym zapoznawali naszych podopiecznych z kulturą i zwyczajami panującymi w ich kraju.

Najważniejszym aspektem naszej pracy jest wszechstronny, zaplanowany rozwój każdego podopiecznego. Możemy wyróżnić kilka obszarów rozwoju, jakie są wspólne dla dzieci znajdujących się pod naszą opieką. Pierwszym z nich jest edukacja, w szczególności zaś nauka języków obcych. Od lat realizujemy zajęcia z języka niemieckiego, które z reedukacyjno kompensacyjnych przekształcają się w rozszerzające, stale podnoszące zdolności językowe naszych podopiecznych. Ponadto kilkoro podopiecznych doskonali swój angielski w szkołach językowych. Doświadczenie pokazuje, że mimo początkowej nieśmiałości, potrafią komunikatywnie posługiwać się językiem obcym.

Kolejnym z wzmacnianych obszarów rozwoju naszych podopiecznych jest sport, a w szczególności piłka nożna. Drużyna SOS Kraśnik obroniła pierwsze miejsce w rozgrywkach organizowanych przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce, a także dobrze radzi sobie na zewnętrznych ogólnopolskich i międzynarodowych turniejach piłkarskich. **Do tegorocznych sukcesów należy w szczególności zaliczyć fakt, iż jeden z chłopców, Dawid, został zawodnikiem stołecznego klubu Legia Warszawa. "To dla mnie spełnienie marzeń. Mimo, że gram w drużynie młodzieżowej, wierzę, że kiedyś wystąpię**

przed wielotysięczną publicznością, na głównej murawie przy Łazienkowskiej." – mówi chłopiec.

W kategoriach sportowych mieszczą się również, zapoczątkowane w tym roku, zajęcia z jazdy konnej z elementami hipoterapii, którymi są objęci podopieczni SOS Wioski Dziecięcej w Kraśniku. "Konie to moja wielka pasja. Już wiem, że pójdę do szkoły w Pszczelnej Woli, gdzie jest profil jeździecki. W przyszłości chcę zostać instruktorem jeździectwa" – opowiada Ała, szóstoklasistka, która szczególnie upodobała sobie jazdę konną.

Ostatnimi z wymienionych obszarów rozwoju podopiecznych są muzyka i sztuki plastyczne. Tutaj również zauważamy wyróżniających się podopiecznych, którzy kwalifikują się na festiwale ogólnopolskie. "W Bydgoszczy mogłam zaśpiewać przed publicznością, a jurorzy powiedzieli, że mam potencjał" – mówi Dorota, finalistka, festiwalu Radosnych Serc w kategorii muzyka. "Poza tym mogliśmy dużo dowiedzieć się o Bydgoszczy" – dodaje Patryk, finalista w zakresie sztuk plastycznych.

Te duże sukcesy, jak i mniejsze (bezbłędne napisanie dyktanda), które obserwujemy na co dzień motywują do pomocy każdemu dziecku w trudnych dla niego sytuacjach.

RODZINNY DOM CZASOWEGO POBYTU "SINDBAD" W USTRONIU

W roku 2016 Rodzinny Dom Czasowego Pobytu „Sindbad” stał się czasowym domem dla 27 podopiecznych, dzieci skierowanych do placówki interwencyjnej ze względu na niewydolność opiekuńczo-wychowawczą rodziców, przemoc psychiczną i fizyczną w rodzinie, chorobę alkoholową, konflikty rodzinne. W 2016 roku wśród podopiecznych RD „Sindbad” było jedno dziecko, które jest półsierotą. W przypadku 2 dzieci jeden rodzic był pozbawiony władzy rodzicielskiej, a rodzice pozostałych dzieci mieli ograniczoną władzę rodzicielską. W ciągu roku czworo dzieci wróciło do rodziny pocho-

dzenia, natomiast 12 dzieci sąd skierował do innych form pieczy zastępczej.

Pracownicy „Sindbada” współpracują z rodzinami pochodzenia dzieci. Wszyscy rodzice korzystali z możliwości odwiedzania swoich dzieci w RD „Sindbad” (27 rodziców). 15 dzieci wyjeżdżało do swoich domów rodzinnych. Rodzice spotykali się z psychologiem. Korzystali z rozmów wspierających i psychoedukacji. Z dwiema rodzinami pracował asystent rodzinny, by umożliwić dzieciom powrót do środowiska rodzinnego.

Rodziny włączane były w proces planowania pomocy dziecku (PPD), co pozytywnie wpłynęło na wzrost ich zaangażowania w sprawę podopiecznych.

Diagnoza dzieci prowadzona jest przez psychologa Sindbada lub we współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną. Dzieci korzystają z zajęć grupowych socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych. Prowadzone są indywidualne oddziaływania: terapia wspierająca, spotkania diagnostyczne, konsultacje i porady psychologiczne. Podopieczni uczestniczą w szeregu zajęć wspierających ich rozwój.

Przyjmowane do RD „Sindbad” dzieci wymagają szczególnego wsparcia i pomocy specjalistycznej, dlatego też niektórzy

podopieczni korzystają z pomocy psychiatrycznej.

Ze względu na interwencyjny charakter „Sindbada” pracownicy ściśle współpracują z sądami rodzinnymi i jednostkami pomocy społecznej oraz innymi instytucjami zajmującymi się statutowo problematyką dziecka i rodziny. Bardzo dobrze przebiega współpraca ze szkołami, do których uczęszczają dzieci. Wychowawcy „Sindbada” są w stałym kontakcie z wychowawcami klas, uczestniczą w spotkaniach klasowych.

Co pół roku oraz każdorazowo po przyjęciu nowego dziecka, odbywają się posiedzenia zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, w których uczestniczą rodzice dzieci i ich krewni oraz przedstawiciele sądów, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, pracownicy socjalni i asystenci rodzin z Ośrodków Pomocy Społecznej, nauczyciele oraz inne osoby zajmujące się na co dzień pracą z dziećmi i rodziną. W 2016 roku 9 rodziców uczestniczyło w spotkaniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka (w tym dwoje rodziców trzyposobowego rodzeństwa, dwoje rodziców jednego chłopca i pięć mam włączających się w pracę z ich dziećmi).

Każde z dzieci, które sąd kieruje do Sindbada mogłoby opowiedzieć

swoją dramatyczną historię. Nasza praca, to pomoc, by ta historia miała jak najlepsze zakończenie, by podopieczni, którzy opuszczają Sindbada byli szczęśliwi. By, jeśli to tylko możliwe, mogli wrócić do swoich bliskich, dlatego nasze główne działania to praca z rodziną pochodzenia dzieci.

Najcenniejsze są dla nas takie chwile, gdy dzieci, które się z nami rozstają nie muszą obawiać się o swój przyszły los, odchodzą od nas uśmiechnięte z podniesioną głową. Takie historie niewątpliwie dowodzą, że nasza praca przynosi dobre efekty, co jeszcze bardziej zwiększa naszą motywację do działania.

RODZINNE DOMY CZASOWEGO POBYTU PUCHATEK

Program SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj funkcjonuje trzy lata. W skład Programu wchodzi: SOS Wioska Dziecięca, Rodzinne Domy Czasowego Pobytu Puchatek I i Puchatek II oraz Program Umacniania Rodziny wraz z Placówką Wsparcia Dziennego “Skrzydła” w Bukowej z filiami w Gromadzie i Woli Derżniańskiej.

W 2016 roku pięcioro dzieci z RD Puchatek zostało przyjętych do Rodzin SOS w SOS Wiosce Dziecięcej w Biłgoraju, natomiast

7 dzieci przeszło do innych form opieki zastępczej. Ponadto 12 dzieci zostało przyjętych w 2016 roku do RD Puchatek I i II, gdzie oczekują na decyzję sądu w sprawie ich dalszych losów.

Dom Młodzieży SOS w Lublinie

W 2016 roku pod opieką Domu Młodzieży SOS w Lublinie było 35 podopiecznych w wieku:

- 16 -17 lat – 13 podopiecznych
- 18+ – 22 podopiecznych

Podopieczni Domu Młodzieży SOS w Lublinie to uczniowie szkół ponadgimnazjalnych:

- liceum ogólnokształcące – 6
- technikum – 5
- zasadnicza szkoła zawodowa – 15 (w tym 1 w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii)
- praktyczna nauka zawodu – 2
- liceum ogólnokształcące dla dorosłych – 6
- szkoła policealna – 1

Objętych pomocą z programu SIL było 10 młodych ludzi, z czego 8 to osoby studiujące i 2 pracujące.

W 2016 roku podopieczni podnosili swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w dodatkowych kursach i szkoleniach: kurs języka angielskiego – 4 osoby, kurs języka hiszpańskiego – 1 osoba, zajęcia umuzykalniające – 1 osoba. Młodzi ludzie zdobyli dodatkowe kwalifikacje zawodowe: kurs operatora wózków widłowych – 1 osoba, kurs prawa jazdy – 5 osób, kurs wychowawcy kolonijnego – 1 osoba.

Podopieczni w ciągu roku 2016 brali czynny udział w licznych zajęciach dodatkowych oferowanych zarówno przez Dom Młodzieży SOS jak i miasto Lublin. Na terenie DM młodzi ludzie korzystali z takich form rozwoju jak: basen – 9 osób, siłownia – 12 osób, tenis stołowy i ziemny – 10 osób, Uczniowski Klub Sportowy (piłka nożna, piłka siatkowa) – 12 osób, żaglointegracja – 6 osób, jazda na rowerze – 10 osób, warsztaty, prace ogrodnicze, stolarsko-mechaniczne – 7 osób, spotkania samorządu – 4 osoby. Dodatkowo w dni wolne od nauki: UKS-DM, zajęcia sportowo-rekreacyjne, rajdy rowerowe i piesze, gry zespołowe, ogniska, kino, lodowisko.

Miasto Lublin oferując różnorodne zajęcia dodatkowe sprzyja podopiecznym Domu

Młodzieży SOS w rozwijaniu ich zainteresowań i pasji: treningi Rugby – 1 osoba, treningi Muay Thai – 1 osoba, treningi piłki nożnej na orliku – 6 osób, siłownia – 7 osób, aquapark – 8 osób, SKS – 9 osób. Jeden z podopiecznych wchodzi w skład drużyny piłkarskiej Motor Lublin, bierze czynny udział w treningach i rozgrywkach drużynowych. Jedna podopieczna rozwija swoje zainteresowania żeglarskie, od kilku lat współpracując z Fundacją „Ocean Marzeń”, w ramach której po raz kolejny miała możliwość wypłynąć na rejs po jeziorach mazurskich. Jedna podopieczna należy do Ogniska Umuzykalniającego „Akademia Talentów” przy Lubelskiej Szkole Jazzu i Muzyki Rozrywkowej II st. w Lublinie, w którym doskonalili swój warsztat wokalny.

W sierpniu Dom Młodzieży nawiązał współpracę z Fundacją Inicjatyw Młodzieżowych. W ramach współpracy od września młodzi ludzie biorą udział w projekcie „Start w dorosłość – to nie takie trudne” (10 osób) bądź „Dobre wsparcie na stracie” (4 osoby). Pierwszy projekt przeznaczony jest dla podopiecznych, którzy ukończyli 16 r.ż. i będzie realizowany przez półtora roku, natomiast drugi, dla młodzieży, która ukończyła 17 lat i będzie trwał 2 lata. Celami projektów jest zindywidualizowane, kompleksowe i nowatorskie wsparcie procesu usamodzielniania podopiecznych.

W ciągu roku usamodzielniało się 10 podopiecznych. 7 osób podjęło pracę, w tym 3 osoby wyjechały do pracy poza granicę kraju. 1 podopieczna sprawowała opiekę nad swoim dzieckiem. W trakcie poszukiwania pracy były 2 osoby.

Podopieczni aktywnie uczestniczyli w opracowywaniu planów pomocy i programów usamodzielnienia. W Planach Pomocy Dziecku zaangażowanych było też: 6 rodziców, 2 osoby z rodziny pochodzenia oraz 1 asystent rodziny. W opracowywaniu w/w dokumentów aktywnie uczestniczyły także Matki SOS, które brały udział w tworzeniu 7 PPD oraz asystenci wychowawcy z Rodzin SOS (8 PPD).

Wzorem lat ubiegłych w Domu Młodzieży SOS w roku 2016 realizowaliśmy programy dla młodzieży z zakresu edukacji zdrowotnej, profilaktyki chorób nowotworowych i profilaktyki uzależnień, doradztwo zawodowe, edukacja z zakresu praw dziecka oraz przygotowanie podopiecznych do procesu usamodzielnienia.

Przez cały rok psycholog prowadziła zajęcia indywidualne z doradztwa zawodowego. Z tej formy rozwoju skorzystało 3 podopiecznych. Na zajęciach młodzi ludzie tworzyli dokumenty aplikacyjne, przygotowywali się do rozmowy kwalifikacyjnej oraz wyszukiwali ofert pracy.

Wszystkie działania Domu Młodzieży służą przygotowaniu młodych ludzi do samodzielnego życia. Jednym z nich było spotkanie informacyjne przeprowadzone przez pracownika socjalnego DM dla młodzieży powyżej 16 roku życia. Na szkoleniu w styczniu omówiono m.in. program i wybór opiekuna usamodzielnienia, formy pomocy ze strony Stowarzyszenia SOS i MOPR/PCPR. W spotkaniu udział wzięło 8 młodych ludzi. Kolejne szkolenie informacyjne dla usamodzielniającej się młodzieży odbyło się w czerwcu i uczestniczyło w nim 6 podopiecznych. Prowadząca, oprócz przypomnienia warunków i form pomocy, szczegółowo omówiła prawa i obowiązki osoby usamodzielnionej.

Jak co roku w ostatnim kwartale odbyły się zajęcia socjoterapeutyczne, w których uczestniczyło 9 młodych ludzi.

W czasie ferii szkolnych 3 podopiecznych DM uczestniczyło w Międzykontynentalnym Spotkaniu Młodzieży w Taize. W pielgrzymce brało także udział 25 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu województwa lubelskiego.

W grudniu zorganizowano „Dzień Młodzieży”, podczas którego młodzi ludzie we współpracy z psychologiem analizowali działania podejmowane w Domu Młodzieży SOS. Młodzież analizowała mocne strony wspierania podopiecznych oraz te, które ich zdaniem wymagają poprawy i rozwoju, by podopieczni mogli osiągnąć samodzielność zgodnie z rezultatami wizji „Danuty & Danilo”.

Dom Młodzieży współpracuje z władzami samorządowymi i środowiskowymi. W maju na terenie Domu Młodzieży SOS w Lublinie po raz kolejny odbyły się uroczyste obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego w ramach IV Lubelskich Dni Promujących Zdrowie. Zorganizowano m.in. wykład i poradnictwo dotyczące rodzicielstwa zastępczego, część artystyczną oraz piknik rodzinny. W powyższych obchodach udział wzięli: przedstawiciele władz samorządowych i Miejskiego

Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz środowisko lokalne.

W ramach współpracy Domu Młodzieży ze środowiskami edukacyjnymi w 2016 roku odbyły się dwa spotkania. W czerwcu DM gościł kadrę uniwersytecką i studentów pedagogiki z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, a w grudniu odwiedziła nas kadra uniwersytecka ze studentami pedagogiki z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wizyty miały na celu poznanie struktury i zasad funkcjonowania placówki oraz wymianę dobrych praktyk w zakresie opieki nad młodzieżą.

Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Kraśniku

W Młodzieżowej Wspólnocie Mieszkaniowej SOS w Kraśniku na koniec 2016 roku mieszkało 12 osób, 8 podopiecznych korzystało z programu opieki ograniczonej, a 5 osób usamodzielniało się z opieki zastępczej.

Młodzież uczyła się w:

- **gimnazjum – 1 osoba**
- **szkoła średnia – 2 osoby**
- **uczelnia wyższej – 1 osoba**
- **szkole zawodowej – 8 osób**

Pracę z młodzieżą realizowano wspólnie z SOS Wioską Dziecięcą w Kraśniku. Wypracowany wspólnie z pracownikami wio-

ski program „Mocni na start” uwzględniał zajęcia wolontarystyczne, szkolenia z rozwoju psycho-seksualnego człowieka, profilaktykę uzależnień, przygotowanie młodzieży do rynku pracy poprzez: doradztwo zawodowe, wizyty w zakładach pracy, pracę wakacyjną.

Młodzież korzystała z zajęć dodatkowych:

- **siłownia – 2 osoby**
- **boks – 1 osoba**
- **piłka nożna – 1 osoba**
- **ochotnicza straż pożarna – 1 osoba**
- **koło teatralne – 2 osoby**

Mieszkańcy i pracownicy Młodzieżowej Wspólnoty Mieszkaniowej zorganizowali

Turniej Piłki Siatkowej dla drużyn młodzieżowych z naszego Stowarzyszenia, wspieraliśmy organizację „Biegu po Uśmiech”, organizowanego w SOS Wiosce Dziecięcej w Kraśniku, a we wrześniu zaprosiliśmy dzieci z osiedla, na którym jest MWM na piknik „Pożegnanie Lata”. Zainicjowaliśmy w bloku zbiórkę makulatury, by otrzymać sadzonki drzew, które posadzimy przed naszym budynkiem.

W 2016 roku wraz Europejską Platformą Edukacyjną, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku i SOS Wioską Dziecięcą w Kraśniku przygotowaliśmy projekt wspierający start w dorosłość młodzieży z pieczy zastępczej z Kraśnika:

Feniks 2. Jest to kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Projekt realizowany w ramach RPO Województwo Lubelskie zakładał zapewnienie młodzieży miejsc w mieszkaniach chronionych oraz wsparcie mające na celu integrację społeczną i zawodową (m.in. pomoc doradcy zawodowego i biznesowego, prawnika, psychologa, udział w certyfikowanych kursach i szkoleniach oraz stażach).

Młodzież przebywająca we Wspólnocie korzystała z wypoczynku. W ciągu całego roku aktywnie spędzaliśmy czas jeżdżąc na łyżwach, pływając na basenie, korzystając z siłowni. Chodziliśmy do kina i teatru, uczestniczyliśmy w koncertach i imprezach plenerowych organizowanych na terenie miasta i powiatu. Mieliśmy okazję kibicować naszym piłkarzom w rozgrywkach ligowych. W wakacje zorganizowaliśmy wycieczki na Roztocze, do Gdyni, Wrocławia, Janowa Lubelskiego i Krakowa. Ważnym wydarzeniem był Dzień Młodzieży zakończony rajdem samochodami terenowymi po Lasach Janowskich. Szczególnym zainteresowaniem cieszył się wyjazd na targi „Było nie minęło” w Lublinie, która wywarła na młodzieży wielkie wrażenia.

Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Koszalinie

Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Koszalinie istnieje już 6 lat. Cały czas zdobywamy kolejne doświadczenia i staramy się sprostać nowym wyzwaniom. Mamy bardzo dobrą opinię wśród społeczności lokalnej oraz współpracujących instytucji. Jesteśmy stawiani za wzór godny naśladowania, we wszystkim, co wiąże się z obszarem pracy z młodzieżą. Taka opinia, to przede wszystkim zasługa naszych podopiecznych, którzy starają się od nas, dorosłych wychowawców jak najwięcej nauczyć.

W 2016 roku młodzież Wspólnoty uczyła się w:

- **gimnazjum – 1 osoba**
- **szkole zawodowej – 9 osób**
- **technikum – 2 osoby**
- **liceum uzupełniającym – 2 osoby**

Szkola to miejsce, gdzie nasi podopieczni są postrzegani bardzo pozytywnie, mimo że nie zawsze przodują w nauce, to w każdej szkole są zawsze w czołówce, jeżeli chodzi o frekwencję, zachowanie i aktywne uczestniczenie w życiu uczniowskim. Po 6 latach funkcjonowania Wspólnoty wypracowaliśmy bardzo dobre relacje z nauczycielami, wychowawcami klasowy-

mi i pedagogami szkolnymi. Wychowawcy uczestniczą w zebraniach szkolnych i radach pedagogicznych, a nauczyciele i wychowawcy szkolni odwiedzają naszą wspólnotę. Bliskie relacje owocują indywidualnym podejściem do pracy z młodzieżą, co ma wielkie znaczenie w motywowaniu ich do nauki i rozwoju.

W roku 2016 z programu opieki ograniczonej (SiL) skorzystało 5 podopiecznych MWM SOS w Koszalinie.

Wychowawcy MWM prowadzili regularnie zajęcia socjoterapeutyczne „Żyj! Z mocą wartości” dwa razy w miesiącu. W pierwszym półroczu 2016 roku realizowano

projekt wspólnych zajęć z osobami niepełnosprawnymi z Koszalińskich Warsztatów Terapii Zajęciowej, obejmujących swym zakresem ogólne pojęcie przygotowania w/w osób do samodzielności. Zajęcia realizowane były we Wspólnocie oraz w siedzibie WTZ. Ponadto prowadzone były cykliczne zajęcia w ramach programu „Ku dorosłości”, realizowane przez wychowawców, w tym przez jednego posiadającego kwalifikacje doradcy zawodowego. W zajęciach uczestniczyli wszyscy mieszkańcy MWM. **Od wielu lat prowadzimy program „Pierwsze koty za płoty”, który dobrze przygotowuje młodzież z Rodzin SOS do zamieszkania w MWM.** Młodzież, która zdecyduje się na zamieszkanie we Wspólnocie zaznajamia się wcześniej z jej specyfiką, obowiązującymi zasadami i zwyczajami oraz, co najważniejsze, z mieszkańcami i wychowawcami. W programie „Pierwsze koty za płoty” w 2016 roku uczestniczyło 7 podopiecznych.

Kolejnym ważnym zadaniem realizowanym we Wspólnocie było przygotowanie młodzieży do pracy, by w przyszłości mogli samodzielnie funkcjonować. Podczas wakacji młodzież pracowała (7 osób) i realizowała szkolne praktyki zawodowe (6 osób). Młodzi ludzie podwyższali również swoje kwalifikacje zawodowe, między innymi poprzez udział w różnorodnych kursach. Dzięki wsparciu firmy Konsalnet 3 osoby

przystąpiły do kursu ratownika WOPR (jeden pełnoletni podopieczny zdał już egzamin i pracuje weekendowo w aquaparku, a dwaj niepełnoletni podopieczni czekają na ostatni egzamin), 1 osoba ukończyła kurs trenera personalnego sportów siłowych i fitness, 1 ukończyła kurs florystyczny, a 2 uczestniczą w kursie tańca towarzyskiego, 4 mieszkańców Wspólnoty i 2 osoby usamodzielnione realizuje kurs prawa jazdy. Jak co roku, w czasie trwania akcji „Pola nadziei” wszyscy mieszkańcy pracowali na rzecz hospicjum (marzec-kwiecień), a także przy wsparciu wychowawców wykonali półki do pokoju telewizyjnego oraz wieszaki i stojaki na buty do MWM. Wykonywali także wszelkie prace w naszym ogrodzie.

Przez cały rok młodzież aktywnie uczestniczyła w życiu miasta oraz brała udział w szeregu zaplanowanych imprez (w tym również poza miastem Koszalinem). Imprezy turystyczno-sportowe to:

- coroczny, tygodniowy, zimowy wyjazd na obóz turystyczno-narciarski – 16 osób
- coroczny udział w Halowym Turnieju Piłki Nożnej im. Wujka Leszka w Świdwinie II miejsce – 8 osób
- udział w Turnieju Piłki Siatkowej w Czaplinku – 6 osób
- udział w „Biegu po zdrowie”, corocznej rodzinnej imprezy sportowej organizo-

wanej przez Radio Koszalin pod patronatem Prezydenta Miasta – 14 osób

- udział w lokalnych rozgrywkach w ramach projektu „Orlik” – 4-6 osób
- udział w zajęciach na siłowni – 2 osoby
- uczęszczanie na treningi siatkówki – 2 osoby
- wyjścia na lodowisko – 4 osoby
- rajd rowerowy do Mielna – 6 osób

**W ramach rozwoju zainteresowań i wzbu-
dzaniu pasji młodzież brała udział w:**

- Pokojowym Patrolem podczas muzycznej imprezy Woodstock 2016 w Kostrzynie nad Odrą – 2 osoby będące przeszkolonymi ratownikami medycznymi
- wyjeździe z dziećmi z rodzin SOS w SOS WD w Karlinie do Hyde Parku na terenie Niemiec – 4 osoby
- organizowaniu i współprowadzeniu Festynu Integracyjnego dla społeczności lokalnej – 14 osób
- spotkaniu „Wieczór i noc magii” w Bibliotece Wojewódzkiej – 7 osób
- „Nocy muzeów” – 13 osób

Dwóch podopiecznych (wraz z wychowawcą), reprezentując wspólnotę, wzięło udział w charytatywnym maratonie pływackim „Dla serca Julii” i maraton ten wygrali! Ta fantastyczna impreza pozwoliła zebrać środki finansowe potrzebne

do przeprowadzenia operacji kardiologicznej na sercu dziewczynki. Podopieczni Wspólnoty nawiązali także kontakt z fundacją „Zastopuj”, zajmującą się profilaktyką uzależnień i aktywnie w niej działającą (2-3 osoby). Utrzymywany jest również stały kontakt z Towarzystwem Zapobiegania Narkomanii i fundacją „Anon” (działania prewencyjne i profilaktyczne prowadzone dla wszystkich podopiecznych).

Miniony rok, to kolejny, w którym mieszkańcy Wspólnoty otrzymali Karty Koszalińskiej Rodziny od Prezydenta Miasta Koszalina, pozwalające na korzystanie z ulg na terenie miasta. Dzięki temu młodzież mogła skorzystać ze zniżkowych biletów do kina, teatru czy aquaparku.

Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa SOS w Siedlcach

Młodzieżową Wspólnotę Mieszkaniową w 2016 roku zamieszkiwało 13 podopiecznych, a 20 podopiecznych Programu SOS Siedlce w tym 7 studentów korzystało z programu opieki ograniczonej. Osiem osób zakończyło udział w programie opieki ograniczonej, usamodzielniając się i podejmując pracę, dwoje podopiecznych zdało egzamin maturalny i rozpoczęło studia, jeden podopieczny nie otrzymał promocji do następnej klasy.

Nasi podopieczni w 2016 roku uczyli się w:

- liceum – 1 osoba
- szkole zawodowej – 3 osoby
- technikum – 5 osób
- uczelni wyższej – 4 osoby

Podopieczni MWM SOS korzystali także z zajęć dodatkowych na terenie miasta. W treningach Muay–Thai uczestniczyła 1 osoba, na basen regularnie uczęszczało 5 podopiecznych, 2 z nich doskonaliło swoje umiejętności pływackie pod okiem instruktora. Swoją siłę fizyczną na siłowni ćwiczyło 5 osób. Przyszli maturzyści (5 osób) przygotowywali się do egzaminu korzystając z kursów maturalnych, 1 osoba dodatkowo uczyła się matematyki, a 5 pobierało dodatkowe lekcje z j. angielskiego. W 2016

roku podopieczni MWM SOS zdobyli dodatkowe kwalifikacje zawodowe:

- kurs spawacza – 1 osoba,
- operatora wózków widłowych – 1 osoba
- kurs ratownika WOPR – 3 osoby
- pierwszej pomocy – 1 osoba
- kelnerski – 2 osoby
- obsługi kasy fiskalnej – 1 osoba

W czasie wakacji 9 podopiecznych Młodzieżowej Wspólnoty Mieszkaniowej zatrudnionych było przy pracach sezonowych, 1 odbył bezpłatny staż ratownika nad siedleckim zalewem. Również młodzież z rodzin wioskowych próbowała swoich sił w pracach wakacyjnych nad morzem, przy przeprowadzaniu ankiet lub przy zbiorach owoców. W sierpniu młodzież MWM uczestniczyła w stażu organizowanym w Airport Hotel Okęcie. Podopieczni mieli możliwość obserwowania od środka jak funkcjonuje hotel. Poznawali m.in. tajniki zawodów gastronomicznych i obsługi spotkań biznesowych. Pracownicy hotelu dzielili się z młodymi ludźmi swoim bogatym doświadczeniem i pasją.

Młodych ludzi oraz wychowawców mieszkających w Młodzieżowej Wspólnocie Mieszkaniowej SOS w Siedlcach łączy zamiłowanie do sportu i aktywnego wypo-

czynku. Wielu z nich biega, trenuje pływanie, uprawia sztuki walki, podnosi kondycję poprzez ćwiczenia na siłowni. W minionym roku chcieliśmy spędzić wakacje inaczej – jeszcze bardziej aktywnie, sprawdzić się i zmierzyć ze swoimi słabościami. Udało się! Dzięki firmie NAC, która ufundowała nam 19 rowerów górskich.

W trasę liczącą 640 kilometrów wyruszyliśmy 11 lipca. Nasza droga prowadziła przez Siedlce–Firlej–Lublin–Kraśnik–Biłgoraj–Zamość–Okuninę–Komarówkę Podlaską–Siedlce. Ze względów bezpieczeństwa jechaliśmy w dwóch 8 osobowych grupach. W każdej było 6 młodzieży i dwóch wychowawców. Wyglądaliśmy bardzo profesjonalnie – czyściutki rowery, sakwy, kaski, rękawiczki rowerowe, bidony, koszulki. Cały czas towarzyszył nam „bus techniczny”.

Pierwszy dzień był najtrudniejszy. Co prawda każdy z uczestników w mniejszym lub większym stopniu przygotowywał się do wyprawy, ale nikt do końca nie wiedział ile nas to będzie kosztować i czy damy radę. Musieliśmy się zmagać z pogodą, terenem i swoimi słabościami. Z nieba lał się żar, droga wiodła przez nieosłonięty teren – istna „patelnia”! Trzeba się było ratować dziesiątkami litrów wody i kremami ochronnymi z dużym filtrem. Kilka osób już tego pierwszego dnia miało lekki kryzys. Natalko, Patryku dajcie radę!!!

Każdy dzień dostarczał nam nowych wrażeń. Rano szybko zwijaliśmy namioty i ruszaliśmy w trasę. Każdy już wiedział, jakie miejsce zajmuje w „peletonie” i jaką odległość trzeba zachować od innego roweru. Te szczegóły były bardzo ważne, aby bezpiecznie dojechać do celu. Z każdym przejechanym kilometrem zmieniało się ukształtowanie terenu. Było coraz więcej wzniesień, co kosztowało nas więcej wysiłku. Trud rekompensowały nam piękne widoki Lubelszczyzny. Po drodze odwiedziliśmy Dom Młodzieży w Lublinie, SOS Wioskę Dziecięcą w Kraśniku oraz Biłgoraju. Zostaliśmy tam bardzo ciepło przyjęci.

PROGRAMY DLA MŁODZIEŻY

W czasie wyprawy mieliśmy również czas na wypoczynek i regenerację sił w miejscowościach Firlej, Zamość oraz Okuninka. Pogoda dopisała. Mogliśmy skorzystać z kąpeli słonecznej i pływać w jeziorze. Miło upłynął czas na spacerach, grach w piłkę siatkową oraz korzystaniu z atrakcji wodnych.

Na trasie spotkaliśmy wielu wspaniałych ludzi, także przyjaciół ze Stowarzyszenia Rowerowe Roztocze. To oni zainspirowali nas do zbierania kilometrów na rowery dla innych dzieci. W ramach akcji „Rower Pomaga” prowadzonej przez fundację ekologiczną Arka przejechaliśmy wspólnie ponad 10000 kilometrów ograniczając tym samym emisję tlenku węgla do atmosfery oraz przyczyniając się do obdarowania rowerami naszych rówieśników z SOS Wioski Dziecięcej w Karlinie. Spędziliśmy z nimi cudowny dzień, choć wybrana przez nich trasa nie należała do najłatwiejszych. Był to prawdziwy tor przeszkód.

Z Siedlec wyjechało 16 rowerzystów, a przyjechał zgrany zespół. Był to sprawdzian naszej wytrwałości i zdyscyplinowania. Młodzież na trasie wzajemnie się wspierała i dopingowała. Tempo dopasowywano do najsłabszego uczestnika. Towarzyszyła nam jedna myśl – wyjechalibyśmy w 16 osób i tyle osób musi dojechać do celu. Nie było innej opcji!

Nasz cel został osiągnięty. Satysfakcja i radość na mecie trasy była ogromna. W Wiosce SOS w Siedlcach witali nas przyjaciele, rodziny oraz pracownicy – dla nich byliśmy MISTRZAMI.

PROFILAKTYKA – PROGRAMY UMACNIANIA RODZINY

Program Umacniania Rodziny „Jutrzenka” w Lublinie

Program Umacniania Rodziny "Jutrzenka" w Lublinie obejmuje swoją pomocą 36 rodzin, pod opieką których są dzieci (79) i młodzież (11). W 2016 roku program opuściły 3 rodziny, z czego 2 rodziny dobrze radzą sobie w samodzielnym funkcjonowaniu.

Największą grupę podopiecznych programu są dzieci w wieku 6-13 lat (43.33%), młodzież powyżej 18 roku życia stanowi 12.22 % uczestników programu.

Dzieci w wieku szkolnym uczą się w szkołach podstawowych 39 dzieci, gimnazjum

17 dzieci, szkołach średnich 18 osób, studiuje 1 osoba.

W Programie ponad 66% rodzin to rodziny, w których poziom ryzyka odseparowania dzieci od rodziców jest średni i wysoki, tzn. rodzice niewłaściwie wykonują swoje funkcje opiekuńczo-wychowawcze, dodatkowo w rodzinach są złe warunki bytowe, niepełnosprawność rodzica, choroba alkoholowa, samotne rodzicielstwo, nie zapewniają dzieciom bezpiecznego rozwoju.

Dlatego tak ważna jest pomoc im oferowana, by mogły prawidłowo się rozwijać emocjonalnie, społecznie, by zapewnić im właściwą edukację i opiekę zdrowotną.

Stałe wsparcie reedukacyjne zapewnione było dla 45 dzieci w placówce wsparcia dziennego prowadzonej w ramach Programu Umacniania Rodziny. Z grupy dzieci wymagających reedukacji 22,22% znacząco poprawiło swoje wyniki w nauce.

100% dzieci miało zapewnioną opiekę medyczną, a pomoc psychologiczna - tak bardzo ważna dla dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową, rodzin skonfliktowanych, rodzin z przemocą – zapewniona była przez indywidualną pracę z psychologiem (25 dzieci) i zajęcia z socjoterapii (cykl 20 zajęć dla 35 dzieci).

By funkcjonowanie rodzin uległo poprawie rodzice otrzymywali pomoc zaplanowaną wspólnie z nimi w planach rozwoju rodziny (100% rodzin ma przygotowany i ewaluowany plan).

- 69,44% rodzin korzysta z Programu dożywiania w ramach projektu Kulczy Foundation „Żółty Talerz”
- 36,11% otrzymało wsparcie materialne (pomoc ubraniowa, obuwie, żywność, środki czystości, chemia, wyprawki szkolne dla dzieci, zabawki, słodycze, pościel, ręczniki itp.). Do ogólnopolskiej akcji „szlachetna paczka” włączone zostały 3 rodziny z programu.
- 5 rodzin (13,88%) otrzymało wsparcie zdrowotne - pomoc w dotarciu do odpowiedniego specjalisty (psychiatra, terapeuta)
- 12 rodziców skorzystało z zajęć warsztatowych na temat praw dziecka prowadzonych przez psychologa programu
- Wsparcie psychologiczne dla rodziców – 168 konsultacji w placówkach i w środowisku domowym, 4 szkolenia dotyczące kompetencji i umiejętności społecznych dla 8 rodziców.

Działania na rzecz dziecka i rodziny realizowane były we współpracy z władzami lokalnymi i partnerami programu. Praca z rodziną w jej miejscu zamieszkania reali-

zowana była podczas 135 wizyt w domach beneficjentów, 205 konsultacji psychologiczno-pedagogicznych w placówce, 60 spotkań z kuratorami sądowymi, 63 spotkań z pracownikami socjalnymi, 113 spotkań z pracownikami szkół. Przyczyniło się to do odpowiedzi na wiele potrzeb rodzin z Programu i miało duży wpływ na efektywność pracy z rodziną.

Program realizował działania psychoedukacyjne na rzecz społeczności lokalnych:

- zajęcia warsztatowe promujące prawa dziecka prowadzone przez psychologa Programu dla dzieci z ośmiu III klas (156 osób);
- otwarty pokaz ratownictwa przedmedycznego w celu przygotowania do bezpiecznego wypoczynku (38 dzieci);

PROFILAKTYKA – PROGRAMY UMACNIANIA RODZINY

- zajęcia warsztatowe dla dzieci i rodziców z kreatywnego sposobu spędzania czasu z dzieckiem podczas Festynu „Energia Pokoleń” (79 osób);

- zajęcia warsztatowe dla dzieci i rodziców z zasad zdrowego odżywiania na Festynie z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka (180 osób).

Jednym z kluczowych działań dla Programu w 2016 roku, była prowadzona przez psychologa i terapeutę rodzinnego „Szkoła dla Rodziców”. Działanie to, w założeniu oprócz funkcji edukacyjno-informacyjnej ma skutkować w przyszłym roku, utworzeniem grupy wsparcia dla rodzin. Dla wzmocnienia oddziaływań Programu na rodziny, zorganizowano całoniedziowy wyjazd integracyjny na piknik w pałacu w Rozalinie.

Ważnym działaniem było promowanie działalności Programu podczas dwóch miejskich festynów, które Program współorganizował. Ponadto w ramach Polityki Ochrony Dziecka, psycholog z placówki zrealizował cykl 6 spotkań dla 156 dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 28 w Lublinie.

Pozytywną aktywnością były zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży, które w sposób znaczący wpłynęły na zmianę funkcjonowania w/w grup.

Dla utrwalenia zmiany poczucia własnej wartości, poczucia spełnienia i poczucia, że jest się komuś potrzebnym, rozpoczęto współpracę ze schroniskiem dla zwierząt w celu krzewienia idei wolontariatu. Podopieczni wygrali radość zwierzątek, obślinione od „całusów” dłonie i policzki. Zyskali doświadczenie uścisku dłoni osób dziękujących im za chęć pomagania. To wszystko sprawiło, że częściej na ich twarzach gościł uśmiech. Mamy nadzieję, iż w przyszłym roku to działanie będzie to kontynuowane.

W 2016 roku do poznawanych wcześniej na mapie kulturalnej Lublina miejsc, uczestnicy Programu Umacniania Rodziny dodali Teatr Stary. Dzięki współpracy z dyrekcją teatru, rodziny uczestniczyły w 3 maratonach teatralno-filmowych. Najwięcej radości dała dzieciom możliwość przeniesienia się razem

z towarzyszącymi im rodzicami do świata magii. Doświadczenie warsztatu aktorów obserwowane podczas przedstawień dzieci i młodzież wykorzystały podczas przygotowania przedstawienia Jasełkowego organizowanego, jak co roku w Programie Umacniania Rodziny w Lublinie.

Działaniem wynikającym ze zgłaszanych potrzeb podczas spotkań grupy samopomocowej było zorganizowanie przez studentów z Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Medycyny IFMSA dwudniowych warsztatów z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Cieszyliśmy się, że utrwalają zdobyte wcześniej w szkołach wiadomości i umiejętności.

Jak co roku okres ferii zimowych i wypochniku wakacyjnego to marzenia i pragnienia dzieci i młodzieży o wyprawach, przygodach i nowych przyjaźniach. W 2016 roku podczas 5 wyjazdów (najkrótsze 3 dniowe) 35 podopiecznych wędrowało, poznawało okolice Sandomierza, Roztocza czy Białowieży. Ten czas zbudował i utrwalił nasze relacje z dziećmi i pracownikami. Dzieci wspominają te wyjazdy, jako „najwspanialszy czas zabawy, bez nudy”.

Bardzo dużym uznaniem ze strony rodzin należących do Programu, cieszyła się co-rocza „Akcja Mikołaj”. Gdy dziękują pod-

kreślają, że dzieci poczuły się wyjątkowo, bo ich marzenia naprawdę się spełniły.

Program Umacniania Rodziny Siedlce/Skórzec i Domanice

Rok 2016 był czasem prężnego rozwoju, w odpowiedzi na zapotrzebowanie środowisk lokalnych Program zwiększył zasięg swojej działalności - w 121 rodzinach wspieraliśmy 372 dzieci i młodzieży, już nie tylko na terenie sąsiadującej z Siedlcami gminy Skórzec, ale również w gminie Domanice.

Od 1 stycznia 2016 roku rozpoczęła funkcjonowanie Placówka Wsparcia Dziennego „Promyk” w Domanicach z filią w Olszycu Szlacheckim, działająca w ramach Programu Umacniania Rodziny Siedlce. Do pro-

gramu zostało przyjętych 21 rodzin, w których wychowuje się 62 dzieci. Samorząd Gminy Domanice zlecił Stowarzyszeniu SOS Wioski Dziecięce realizację zadania publicznego oraz zarejestrował Placówkę Wsparcia Dziennego „Promyk”.

Praca z rodzinami, które korzystały z pomocy Programu Umacniania Rodziny w 2016 roku owocowała kolejnymi usamodzielnieniami rodzin - 19 rodzin, w których wychowuje się 40 dzieci gotowych było do samodzielnej opieki i wychowania swoich dzieci.

W czerwcu 2016 roku zakończyliśmy realizację projektu „Bezpieczny Start II”, konkurs grantowy Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę i The Velux Foundations. 11 rodzin z małymi dziećmi (11%) i 13 małych dzieci (4%) miało zapewnioną pomoc psychologiczną i wsparcie - profilaktyka krzywdzenia małych dzieci, kontynuacja działań od 2014 roku. Opiekunowie zostali wyposażeni w techniki wychowania dzieci bez nadużyć i przemocy. Realizacja projektu „Bezpieczne dzieciństwo” umożliwiła nawiązanie lepszego kontaktu pomiędzy dziećmi i rodzicami. W efekcie dzieci otrzymały szansę na wzrastanie w bezpiecznym domu.

We wrześniu zaangażowaliśmy się w realizację zadania publicznego Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach

Funduszu Inicjatyw Obywatelskich „Zdrowe życie – instrukcja obsługi”. W projekcie uczestniczy 15 rodzin i 40 dzieci. 52 godziny zajęć z dziećmi prowadzonych przez wolontariuszy Akademii Medycznej oraz terapeutę ds. uzależnień oraz 24 godziny zajęć z dziećmi z zakresu profilaktyki uzależnień i profilaktyki zdrowotnej, 480 godzin pracy w domach podopiecznych.

Od listopada, w ramach nowego projektu Kulczyk Foundation „Żółty talerz”, dzieci otrzymują ciepły, zbilansowany posiłek, a ich rodziny uczą się troski o zdrowie dzieci przez zdrowe odżywianie. Projekt realizowany jest w Placówce Wsparcia Dziennego w Grali Dąbrowiźnie z filią w Nowakach oraz Placówce Wsparcia Dziennego w Domanicach z filią w Olszycu. 120 dzieci otrzymuje ciepły posiłek (32,3%).

Podstawowe świadczenia dla dzieci, w celu zaspokojenia ich potrzeb i praw

Działania edukacyjne:

W ramach pomocy edukacyjnej i rozwoju zainteresowań w świetlicach prowadzone są następujące zajęcia:

- zajęcia dydaktyczne, reedukacyjne i kompensacyjne – 120 dzieci z Programu (32%),
- zajęcia z elementami socjoterapii – 120 dzieci w różnych grupach wiekowych (32%),

- koło teatralne – 20 dzieci (5,4%),
- zajęcia taneczno-ruchowe – 47 dzieci (12,6%),
- zajęcia z języka angielskiego – 35 dzieci (9,4%),
- zajęcia logopedyczne – 4 dzieci (1,1%),
- doradztwo zawodowe – 75 osoby (22%),
- zajęcia matematyczne – 55 osoby (14,8%).

Wsparcie psychospołeczne:

- Udział w dodatkowych zajęciach rozwojowych, profilaktycznych, socjoterapeutycznych organizowanych w PWD: 120 osób (32,3%).
- Wyjazdy kulturalno-rekreacyjne - do kina, teatru, na basen, wyjazd wakacyjny z programem socjoterapeutycznym nad morze, wycieczka na Mazury, wycieczka kulturoznawcza do Krakowa, łącznie 12 wyjazdów - 334 osoby (90%).

Indywidualne konsultacje psychologiczne:

- 131 konsultacji indywidualnych dla dzieci z programu udzielonych przez psychologa,
- 96 spotkań grupowych z psychologiem – zajęcia psychoedukacyjno-terapeutyczne,
- zajęcia dotyczące praw dziecka – 10 warsztatów, łącznie 120 dzieci (32,3%).

Wsparcie zdrowotne

- Warsztaty poświęcone tematyce zdrowego żywienia, a także dbania o higienę osobistą i właściwy sposób przyrządzania posiłków i zachowania przy stole łącznie dla 120 dzieci (32,3%).
- 100% dzieci jest objęte ubezpieczeniem zdrowotnym, ma wykonane obowiązkowe szczepienia oraz prowadzone u lekarza rodzinne bilanse zdrowia.
- 100% dzieci ma zapewniony dostęp do stałej opieki zdrowotnej i koniecznego leczenia.

Wsparcie dla rodziców i opiekunów dzieci

Wsparcie psychologiczne:

1. indywidualne spotkania z rodzicami – 116 spotkań
 2. grupowe spotkania z rodzicami – 9 spotkań
 3. wizyty domowe – 18 rodzin (15%)
- Praca w domu z rodziną: nauka podstawowych czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego (np. sprzątanie, gotowanie) - 2347 wizyty domowe.
 - Zapewnienie rodzinom wsparcia rzeczowego dzięki współpracy z darczyńcami indywidualnymi, pozyskiwaniu sponsorów – 121 rodzin (100%).

- Pomoc w organizowaniu wizyt u specjalistów: 32% rodzin, 8,3% rodzin otrzymało wsparcie w postaci zakupu leków, materiałów medycznych, 88 kontaktów pracowników z Komisją Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Siedlcach w celu wsparcia beneficjentów w uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności.

Współpraca z instytucjami i organizacjami, w celu budowania w środowisku lokalnym współpracy różnych podmiotów na rzecz rodziny znajdującej się w trudnej życiowo sytuacji

- Spotkania z nauczycielami, pedagogami w szkołach – wymiana informacji na temat beneficjentów w celu analizy sytuacji dziecka i planowania form wsparcia.
- Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Skórcu, wymiana informacji o beneficjentach, organizowanie niezbędnych form wsparcia.
- Współpraca z innymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin w celu zapewnienia niezbędnego wsparcia dla rodzin, np. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stoku Lackim, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Siedlcach, Centrum Integracji Społecznej, Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- Udział w interdyscyplinarnym Zespole na terenie Gminy Skórzec oraz posiedzenia grup roboczych w celu ochrony praw dziecka i działań rzeczniczych – 23 spotkania.
- Współpraca z grantodawcami (np. EMC, mBank, Kulczyk Foundation, Centralny Dom Maklerski PKO, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich) w celu pozyskania środków na działalność Programu.

Program Umacniania Rodziny w Biłgoraju

Program Umacniania Rodziny w Biłgoraju wspierał na koniec 2016 roku 104 rodziny, z terenu powiatu biłgorajskiego – łącznie 32 miejscowości. **W rodzinach wychowuje się 290 dzieci i młodzieży. W świetlicach zlokalizowanych w Bukowej, Gromadzie oraz Woli Dereźniańskiej z bogatej oferty zajęć skorzystało w skali roku łącznie 280 dzieci.** 9 stałych pracowników wspierało rodziny i dzieci; 10 wolontariuszy pomagało w świetlicach podczas prowadzenia zajęć dla dzieci; 1 wolontariusz - prawnik udzielił 12 rodzinom, nieodpłatnie, porad prawnych.

W 2016 roku pracownicy Programu koncentrowali swoją pracę wokół wspierania rodzin w budowaniu umiejętności

opieki nad dziećmi. Pomagano rodzicom i opiekunom zwiększyć ich wiedzę i udoskonalić praktyczne umiejętności tak, aby mogli podnieść jakość opieki nad dziećmi, zaspokajając ich potrzeby bytowe, emocjonalne, intelektualne, społeczne oraz duchowe. Odbłyły się cykliczne warsztaty rozwoju osobistego z psychologiem oraz warsztaty „Jak być dobrym rodzicem”. Grupa rodziców dzieci przedszkolnych otrzymała wskazówki, co do rozwoju i opieki nad dziećmi młodszymi oraz została uwrażliwiona na prawa dzieci do ochrony wizerunku w Internecie. W ramach realizowanego projektu „Żółty Talerz” (projekt Kulczyk Foundation) podczas warsztatów z dietetykiem rodzice uczyli się zdrowego gotowania. W trakcie wizyt domowych pracownicy Programu prowadzili rozmowy z rodzicami na temat pełnowartościowej diety i budowania zróżnicowanych posiłków dla dzieci. Elementem pracy z rodzinami była także wspólna analiza budżetów rodzinnych, w tym umiejętne gospodarowanie środkami finansowymi.

Rodzice wzięli udział w spotkaniu z radcą prawnym, który wskazał na istotę zachowania ostrożności przy zaciąganiu pożyczek i uświadomił konsekwencje podjęcia takich decyzji. Ważnym elementem w pracy z rodzinami była ich aktywizacja zawodowa poprzez udział w warsztatach z pracownikami Urzędu Pracy, pomoc w napisaniu

CV, czy też stałe motywowanie do poszukiwania pracy i dostarczanie aktualnych ofert pracy. Kluczowym zadaniem w rodzinach było kształtowanie umiejętności spędzania czasu wolnego rodziców z dziećmi. Zachęcano rodziny do udziału z dziećmi w piknikach rodzinnych – ponad 200 dzieci i rodziców świętowało Dzień Dziecka i Rodziny w Woli Dereźniańskiej, a blisko 70 uczestników bawiło się podczas Rodzinnego Pieczenia Ziemniaków w Gromadzie. Wyjazd maluszków z rodzicami do „Magicznych ogrodów”, czy też rodzinne zabawy na basenie w Krasnobrodzie były okazją do zacieśniania więzów wewnątrzrodzinnych.

Praca w rodzinach i w świetlicach, na co dzień skupiona była wokół pomocy dzieciom w odrabianiu lekcji. Pracownicy

Rodzaj aktywności dla rodzin prowadzonych w Placówkach Wsparcia Dziennego w gminie Biłgoraj	Liczba rodziców biorących udział w proponowanych aktywnościach
Spotkanie z dietetykiem dla kobiet	36
Warsztaty „Zdrowe gotowanie” z dietetykiem dla rodziców	21
Spotkanie z prawnikiem dot.zaciągania pożyczek	9
Wyjazd do teatru dla rodziców jako podsumowanie współpracy z psychologiem a zarazem forma socjalizacji	26
Spotkanie z doradcą zawodowym PUP Biłgoraj	8
Warsztaty z psychologiem nt. „Jak być dobrym rodzicem”	26
Warsztaty Rozwoju Osobistego dla rodziców	10
Wyjazd do Krasnobrodu dla dzieci i rodziców	32 dzieci 15 rodziców
Dzień Dziecka i Rodziny w Woli Dereźniańskiej – promocja praw dziecka	200
Wyjazd do „Magicznych ogrodów” dla przedszkolaków oraz rodziców	15 dzieci i 15 rodziców
Rodzinne Pieczenie Ziemniaków w Gromadzie – promocja zdrowego odżywiania i praw dziecka	67 osób
Praca socjalna w środowisku domowym, konsultacje, kontakty telefoniczne	1920 konsultacji

Programu wpierali dzieci w nadrobieniu zaległości, ale także edukowali rodziców, jak mogą pomagać własnym dzieciom w nauce. W świetlicach 43 dzieci regularnie otrzymywało wsparcie przy odrabianiu prac domowych, natomiast w środowisku domowym 28 dzieci otrzymywało stałą pomoc w nauce, a dla 32 dzieci prowadzone były w domach zajęcia ogólnorozwojowe. Wymiernym efektem tej pracy jest fakt,

iż 99,9% dzieci otrzymało promocję do następnej klasy, tylko 1 podopieczny musiał powtarzać klasę.

Rodzaj zajęć prowadzonych w Placówkach Wsparcia Dziennego w gminie Biłgoraj	Liczba i [%] dzieci biorących udział w zajęciach	Liczba rodziców biorących udział w zajęciach z dziećmi
Pomoc w odrabianiu lekcji	43 (14,82%)	
Praca edukacyjna w środowisku domowym	28 (9,65%)	
język angielski	77 (26,55%)	
Plastyczne	78 (26,89%)	
Profilaktyczne z psychologiem	42 (14,48%)	
Socjoterapeutyczne	108 (37,24%)	
Sportowe/ruchowe	115 (39,65%)	
Taneczne	75 (25,86%)	
Wokalno-instrumentalne	43 (14,82%)	
Czytelnicze	21 (7,24%)	
Quiling	23 (7,93%)	
Teatralne	17 (5,8%)	
Recykling	35 (12,06%)	
Artystyczne	15 (5,17%)	
Dożywanie /ciepłe podwieczorki/ - dotacja „Pajacyk” oraz „Żółty talerz”	90 (31,03%)	
Zaj. dla przedszkolaków z udziałem rodziców	40 (13,79%)	29
<i>Zajęcia akcyjne/okolicznościowe</i>		
Zajęcia z pierwszej pomocy	47 (16,20%)	
Zajęcia dla młodzieży nt. oszczędzania i wydatkowania pieniędzy – spotkanie z pracownikiem banku	18 (6,20%)	
PAH – lekcja oszczędzania wody	37 (12,75%)	
Zajęcia z dietetykiem dla dzieci „ Czy zdrowe może być smaczne? Czy smaczne oznacza zdrowe?”	48 (16,55%)	
Zajęcia z Praw Dziecka	40 (13,79%)	
Spotkanie oplatkowe	72 (24,82%)	9
Mikołajki	113 (38,96%)	
Akcja Mikołaj	180 (62%)	
Zabawa andrzejkowa	90 (31,03%)	
Spotkanie wielkanocne	77 (26,55%)	9
5-cio dniowy kurs pływania dla dzieci na basenie	15 (5,17%)	
Wyjazdy wakacyjne – łączny udział dzieci	108 (37,24%)	

Program Umacniania Rodziny w Karlinie

Podstawową formą pomocy udzielanej 80 rodzinom w Programie oraz 23 rodzinom, które w trakcie roku zaczęły samodzielnie funkcjonować jest praca socjalna, wykonywana najczęściej w środowisku domowym. W roku 2016 odbyło się ok. 1180 wizyt domowych, a w miejscowościach, w których prowadzone są działania placówek wsparcia dziennego (Karlinie, Krukowie, Lubiechowie i Karścinie) ok. 350 razy rodzice korzystali z konsultacji i wsparcia w świetlicach.

Najważniejszymi obszarami pracy w roku 2016 była praca nad podwyższeniem umiejętności wychowawczych rodziców, by opieka i wychowanie

dzieci w ich rodzinach zaspokajała potrzeby bezpieczeństwa i rozwoju dzieci.

Dlatego tak istotne jest wsparcie psychologiczne rodziców. Współpraca z psychologiem stanowi często początek ważnych zmian, opiera się na diagnozie problemów, szukaniu potencjału rodziny, a następnie systematycznej pracy konsultacyjnej i terapeutycznej. Dodatkową siłę dają spotkania grupy samopomocowej, w trakcie których, w 2016 roku skupiano się głównie na dwóch obszarach: Sztuka wychowania i Aktywna Mama.

Gdy rodzina znajduje się w sytuacji ciężkiej choroby lub upośledzenia, głównym celem pracy jest zapewnienie adekwatnej pomocy lekarskiej i/lub psychologicznej, terapeutycznej, dlatego m.in. współpracujemy z lekarzem psychiatrą dzieci i dorosłych. W obszarze zdrowotnym regularnie prowadzona jest psychoedukacja oraz profilaktyka i edukacja w zakresie chorób i zaburzeń psychicznych czy też edukacja seksualna.

Dużym wyzwaniem dla rodzin są różnego rodzaju uzależnienia w szczególności od alkoholu i hazardu. Najważniejsze dla nas jest uświadomienie rodzinie problemu, motywowanie do podjęcia leczenia i zmian zachowania.

Ważnym działaniem, które wiąże się z w/w problemami jest aktywizacja zawo-

dowa rodziców. Poprzez systematyczne motywowanie i ukazywanie skutków długotrwałego bezrobocia, członkowie rodzin coraz częściej podejmują próby szukania i podejmowania pracy.

Na poprawę funkcjonowania rodzin wpływa wspólne oddziaływanie pracowników Programu i kluczowych partnerów. 90 spotkań z pracownikami i asystentami rodzin z MGOPS w Karlinie oraz ponad 320 konsultacji z innymi instytucjami umożliwiło rodzinom realizację zaplanowanych celów i działań.

Dzieci, których rodziny korzystają z pomocy Programu uczęszczają do prowadzonej w ramach programu Placówki Wsparcia Dziennego w Karlinie z filiami w Karścinie i Lubiechowie oraz na zajęcia w świetlicy wiejskiej w Krukowie. W świetlicach dzieci i młodzież korzystają z szeregu zajęć tematycznych, m.in.:

- Dzień Bezpiecznego Internetu; Cyberprzemoc; Euro 2016; Nasze bezpieczeństwo w Internecie – FACE-MAN,
- Prawa dziecka – czy znam swoje prawa?
- Dzień Ziemi – jak dbać o naszą planetę? Z ekologią za pan brat,
- Warsztaty artystyczne ArtDeco,
- Warsztaty z panią kosmetolog,

- Jak żyją ludzie na różnych kontynentach,
- Kim jest przyjaciel? Jak być dobrym kumplem?
- Mapa świata,
- Wynalazki, które zmieniły świat,
- Najpiękniejsze zwyczaje Bożonarodzeniowe; Historie najpiękniejszych kołęd.

Regularnie prowadzono terapię logopedyczną. Logopeda dojeżdżał do wsi na terenie gminy, w której znajdowały się dzieci wymagające wsparcia i nauki poprawnej wymowy oraz pracy w obszarze nauki mowy.

Istotnym obszarem pracy jest wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży, obejmujące zarówno diagnozę, poradnictwo, konsultacje jak i terapię.

Dzieci i młodzież mają także możliwość uczestnictwa w szeregu wycieczek i wyjazdów, których celem jest edukacja, poszerzanie wiedzy, kształtowanie i nabywanie umiejętności społecznych, stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju pod względem poznawczym, emocjonalnym i społecznym. Każdy wyjazd to swoiste okno na świat, a wrażenia z podróży zostają w pamięci na długie lata.

W 2016 roku odbyły się:

- 3x wyjazd na kręgle;
- 3x wyjazd do kina
- 3x wycieczka do aquaparku;
- 2x wyjazd do sali zabaw;
- 2x rajd rowerowy;
- 2x wyjazd nad morze
- Wyjazd na koncert
- Wycieczka do Heide Parku
- Wycieczka do parku linowego
- 2-dniowa wycieczka do Poznania

Realizowane w Programie Umocnienia Rodziny projekty stwarzają dodatkowe możliwości dzieciom i ich rodzicom:

- „Bezpieczny Start III” – projekt Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę dla 13 rodzin i 15 dzieci ze wsi Karścino i Krukowo. Projekt jest skierowany do rodzin, które mają niskie umiejętności wychowawcze, a wychowują dzieci w wieku 3-6 lat. Systematycznie prowadzone są zajęcia: „Mamo, Tato, pobaw się ze mną”, spotkania grupy wsparcia, warsztaty dla dorosłych oraz zajęcia tematyczne dla dzieci. Jak wynika z ewaluacji projektu, rodziny deklarują poszerzenie wiedzy i podwyższenie umiejętności w zakresie opiekuńczym i wychowawczym w sto-

sunku do małych jak i starszych dzieci.

- „Zdrowe życie – instrukcja obsługi” Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, projekt dla 15 rodzin i 60 dzieci (powyżej 10 r.ż.), zakłada edukację prozdrowotną, seksualną, dotyczącą zachowania higieny osobistej i otoczenia. Praca z ginekologiem, dietetykiem i terapeutą.
- „Żółty Talerz” Kulczyk Foundation – dzieci otrzymują zdrowy, ciepły posiłek, w postaci drugiego dania, a także wodę i owoc dla uzupełnienia diety. Dodatkowo, w ramach projektu prowadzone są warsztaty edukacyjne dla rodzin: Zdrowa rodzina.

Obserwowane zmiany w postawach dorosłych i zmiany w rozwoju dzieci, dają motywację do pracy zarówno uczestnikom, jak i pracownikom Programu. Cieszymy się, gdy podczas wspólnych wyjazdów możemy obserwować relacje rodziców z dziećmi. Jak stwierdziła pani Helena - mama z Krukowa: - „*To jest wyjątkowa niedziela; mąż nie poszedł do pracy i po raz pierwszy wraz z siedmiorgiem naszych dzieci jedziemy nad morze. Dwoje najmłodszych dzieci jeszcze nigdy nie widziało morza. Nie było jak zabrać siedmiorga dzieci na taką wycieczkę, przede wszystkim ze względu na trudności z dojazdem, ale też i finansowe*”. Pracownik socjalny, zaobserwował później, że wspólna fotogra-

fia z wyjazdu jest zawieszona na ścianie w dużym pokoju.

Wyjazdy rodzinne wzbudzają potrzebę poznawczą, uczą zachowań społecznych, a przede wszystkim ukazują relacje, jakie są pomiędzy dziećmi a rodzicami oraz ro-

dzeństwem. Podczas takich spotkań pracownicy mogą na bieżąco podpowiadać, jak inaczej można zwrócić uwagę dziecku oraz jak wspólnie się bawić, aby z wyjazdu pozostały miłe wspomnienia.

ZARZĄD STOWARZYSZENIA

Barbara Grasińska-Cierieszko Prezes Zarządu
Janina Gabryszewska Wiceprezes Zarządu
Monika Bednarz Członek Zarządu
Zenon Decyk Członek Zarządu
Magdalena Jaworska-Dużyńska Członek Zarządu
Katrin Raie Członek Zarządu
Caroline Taylor Członek Zarządu

Wszyscy członkowie Zarządu Stowarzyszenia pełnią swoje funkcje Pro publico bono.

JAK MOŻESZ POMÓC

Liczy się każde, nawet najmniejsze wsparcie, które przeznaczamy na pomoc opuszczonym i osieroconym dzieciom. Dzięki Państwu możemy przywrócić im dzieciństwo, z rodzicami i rodzeństwem. Darowizna, czyli jednorazowa wpłata na rzecz Wiosek SOS. Można jej dokonać na pocście, w banku lub przez internet. Numer konta 07 1240 6247 1111 0000 4975 0683.

Klub Przyjaciół SOS. Potrzebujemy systematycznej pomocy. Każde regularnie przekazywane 20, 50 czy 100 zł pomoże nam zaplanować budżety Rodzin SOS i zapewnić podopiecznym stabilne warunki do życia i rozwoju. Jeżeli zdecydują się Państwo wspierać Rodziny SOS, prosimy o kontakt: klub@sos-wd.org

1% podatku to doskonała okazja do wsparcia opuszczonych i osieroconych dzieci. To nic nie kosztuje. Wystarczy wpisać nasze dane w Formularzu PIT: Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce, KRS 0000 056 901.

Zamiast kwiatów na ślub. Coraz częściej Młode Pary proszą swoich gości, by zamiast kwiatów w dniu ślubu, przynieśli dary dla dzieci np. artykuły szkolne, słodczyce lub inne datki. Pomoc firm. Twoja firma może nam po móc poprzez wsparcie finansowe, pomoc rzeczową, wolontariat pracowniczy, także poprzez staże i pracę dla wychowanków SOS.

Zachęcamy również do zakupu Świątecznych Kartek Charytatywnych. Nr konta przeznaczony do wpłat od firm w Banku Pekao SA 17 1240 6247 1111 0000 4980 1040.

Zgodnie z Ustawą o Rachunkowości (art.53 ust.1) sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce za rok 2016 zostanie opublikowane po zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający – Walne Zgromadzenie do dnia 30 czerwca br. Obecnie dane finansowe Stowarzyszenia są sprawdzane przez zewnętrznego audytora.

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce

Al. Wilanowska 309A, 02-665 Warszawa

KRS: 0000 056 901

NIP: 526 10 33 254

tel. +48 22 622 16 72

mail: info@wioskisos.org

www.wioskisos.org

Jesteśmy organizacją pożytku publicznego

